

TRIMITAS

PRATYBŲ
KARŠTIS IR
ŠALTIS

ATGIJUSIOS
PARTIZANŲ
UNIFORMOS

KRYŽIAŽODIS
SU PRIZU

9771392475004

1,99 €

CARINTHIA PRODUKCIJĄ RASITE

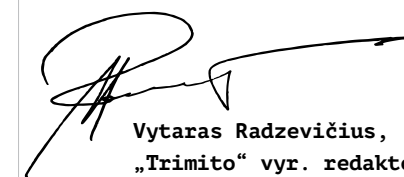
T. Ševčenkos g. 18,
Vilnius
www.survival.lt
+370 618 18000

Sveiki,

jūsų rankose – priešpaskutinis šių metų „Trimito“ numeris. Žurnalo, kuris kitamet gegužės mėnesį švęs šimtmetį. Šiame numeryje rasite ir Vlado Putvinskio laišką iš tolimos praeities, kuriame patriarchas svarstė, ką daryti, kad „Trimitas“ būtų geresnis ir skaitomesnis. Visada įdomi ir Jūsų nuomonė šiomis dienomis, todėl visada būtume dėkingi už laiškus ir mintis. O geriausia dovana žurnalui šimtmečio proga – jo skaitytojų gretų augimas. Užsiprenumeruokite „Trimitą“ ir kitiems metams. Ir ne tik sau, bet ir kitiems dovanų. Kad ir per Kalėdas.

Gero skaitymo!

Vytautas Radzevičius,
„Trimito“ vyr. redaktorius

vytaras.radzevicius@sauliusajunga.lt

©„Trimitas“, 2019
Leidinio indeksas 5291.
ISSN 1392-4753
Tiražas 2000 egz.

Vyr. redaktorius Vytautas Radzevičius
Kalbos redaktorė Sandra Balžekaitė
Korespondentas Valdas Kilpys
Dizainas ir maketas CRITICAL, Paulius Budrikis, Greta Janutytė

Redakcijos kolegija: Liudas Gumbinas (Alfonso Smetonos šaulių 5-osios rinktinės šaulys), Mindaugas Nefas (CV narys), Sigitas Ozgirdas (CV narys), Alina Bortkevič (CV narė), Juozas Janušaitis (CV narys), Jolita Mickevičiūtė (LŠS studentų korporacijos „Saja“ narė), Irena Šalaviejienė (LŠS išeivijoje šaulė).

LIETUVOS ŠAULIŲ ŽURNALAS		
 TRIMITAS		2019 m. Nr. 11 (1333) Tiražas 2000 Išleidžiamas paskutinę kiekvieno mėnesio savaitę
ŠIAME NUMERYJE:		
4	LŠS KRONIKA. Šaulių ginklinės pasipildė kulkosvaidžiais VALDAS KILPYS	
7	UGNIES LINIJA. Vyko jaunųjų šaulių pratybos VALDAS KILPYS	
9	PRATYBOS. Atostogos poligone – savaitė Lietuvai DOVILĖ PUKERTAITE	
14	NUOMONĖ. Ginklas – tai (ne)laisvė VALDAS KILPYS	
16	PATIRTIS. Šauliai – vertinamosios 8 KASP rinktinės pratybose: laisvė planuoti bei veikti atskirais padaliniais ir puikūs įvertinimai KAROLINA PLIATERYTĖ	
21	ŠAULIŲ LEGENDOS. Vladas Putvinskis apie „Trimitą“ STASYS IGNATAVIČIUS	
22	TRADICIJA. Partizanų uniformas atkuriantis dizaineris Giedrius Paulauskas: „Partizanai turėjo mažai, bet jiems tai buvo labai daug“ ALGIMANTĖ AMBRULAITYTĖ	
26	IŠ AUTOMOBILIŲ ISTORIJOS. Savaeigės garo mašinos ir jų kūrėjai JONAS RINKEVIČIUS	
30	ASTRONOMIJA. Artimojo kontakto su ateiviais iš kosmoso fenomenas: ar pagrobimai iš tiesų realūs? MARTYNAS JUOCEVIČIUS	
34	LAUKO VIRTUVĖ. Kolumbietiška arbata-kompotas „Aromatica de frutas“ VYTARAS RADZEVIČIUS	
36	GALVOSŪKIS. Kryžiažodis. Atsakykite į klausimus ir laimėkite prizą! KASTYTIS V. STUMBRYŠ	
		Autorių dėmesiui – medžiagų kitam numeriui laukiame iki einamojo mėnesio 15 dienos imtinai!
SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS 		Projektą „Kritinis protas ir / ar valstybė: pilietiško pasirinkimo svarba“ (straipsniai): „Atostogos poligone – savaitė Lietuvai“, „Ginklas – tai (ne) laisvė“ remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas. 2019 m. skirta 5 500 eurų.
Viršelio nuotraukoje – partizanų uniformas atkuriantis dizaineris Giedrius Paulauskas. Nuotraukos autorė – Karolina Savickytė. Adresas: Laisvės al. 34, LT-44240 Kaunas, Lietuva. el. p. redakcija@sauliusajunga.lt facebook.com/trimitas.lt Kasdienės naujienas apie Lietuvos šaulių sąjungą skaitykite oficialiame tinklalapyje www.sauliusajunga.lt		Leidėjas: Lietuvos šaulių sąjunga www.sauliusajunga.lt facebook.com/sauliusajunga.lt Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone. Rankraščiai negražinami ir nerecenzuojami. Dėl spaudos broko kreiptis į spaustuovę. Spausdino UAB „JUDEX SPAUDA“ Europos pr. 96C, LT-46351, Kaunas Atstovai užsienyje: LŠS išeivijoje (JAV) J. R. Butkus Toronto (Kanada) V. Pūtvio kuopos vadas V. Pečiulis

TRIMITAS

ŠVIESKIS IR ŠVIESK!

2020 metais žurnalas TRIMITAS leidžiamas kas mėnesį.

36 puslapių žurnale TRIMITAS – šaulystė, karyba, istorija, kelionės, pasaulio pažinimas, išgyvenimo patirtys, lauko virtuvė ir galvosūkiai. Kiekvienam yra ką skaityti.

Žurnalą TRIMITAS galima užsiprenumeruoti www.zurnaluprenumerata.lt internetinėje Lietuvos pašto svetainėje www.prenumeruok.lt bei Lietuvos pašto skyriuose. Prenumeratos kaina metams – 20 eurų.

**Lietuvos šaulių sąjungos
šimtmečio proga
užsiprenumeruok TRIMITĄ
ir paragink kitą!**

TAIKLIAIS ŠŪVIAIS PAGERBTAS GINTARAS ŽAGUNIS

„Trimito“ informacija

2019 metų lapkričio 9 dieną Lietuvos šaulių sąjungos Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės Gintaro Žagunio 1014-osios kuopos šauliai ir LK KASP Didžiosios kovos apygardos 8-osios rinktinės 803-iosios pėstininkų kuopos kariai dalyvavo kovinio šaudymo pratybose.

1014-osios kuopos vardas įpareigoja šaulius gerbti ir puoselėti šaulio pasieniečio Gintaro Žagunio atminimą. G. Žagunis 1989 metais įstojo į Lietuvos šaulių sąjungą. 1990–1991 metais dirbo pasieniečiu Krakūnų pasienio poste. Žuvo pasienio posto užpuolimo metu 1991 metų gegužės 19 dieną Krakūnuose, Šalčininkų r. Pirmasis atkūrus nepriklausomybę žuvęs Lietuvos pasienietis. Apdovanotas Vyčio kryžiaus 1 laipsnio ordinu, Šaulių žvaigždės ordinu ir Sausio 13-osios atminimo medaliu.

Gintaro Žagunio 1014-osios kuopos šauliai įsipareigoja padėti Valstybės sienos apsaugos tarnybai ir reguliariai, ne rečiau kaip kartą per mėnesį saugo Lietuvos valstybės sieną kartu su VSAT G. Žagunio pasienio užkardos pasieniečiais. Per dvejus metus, kol vyksta toks bendradarbiavimas, 1014-osios kuopos šauliai kartu su VSAT patruliavo 78 kartus po dvylika valandų [936 tarnybos valandos]. Dėl šio bendradarbiavimo VSAT visada geranoriškai suteikia galimybę 1014-osios

kuopos šauliams naudotis šaudykle, todėl turime galimybę kartą per ketvirtį vesti KŠP kuopos šauliams su įvairaus tipo ginklais.

Šį kartą šauliai pasikvietė į pratybas ir LK KASP Didžiosios kovos apygardos 8-osios rinktinės 803-iosios pėstininkų kuopos karius, su kuriais 1014-oji šaulių kuopa bendradarbiauja ir kartu treniruojasi jau trejus metus, o mūsų bendra ginklo brolystė yra įtvirtinta ir karštyje, ir šaltyje, ir lietuje, ir dalijantis duonos kąsniu.

Šauliai šaudė iš jiems priskirtų ginklų AK4 ir asmeninių GŠT taikliojo šaulio ginklų bei pirmą kartą pratybose patikrino MG3 kulkosvaidžius. Kariai šaudė iš tarnybinių G36 bei taikliojo šaulio ginklų FN-SCAR ir M14. Šauliai ir kariai liko sužavėto mūsų naujųjų MG3 „draugų“ greito šauda ir tikslumu.

Rikiuotėje prieš pratybas Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės vadas mjr. M. Sakalauskas KASP kariams ir šauliams įteikė apdovanojimus. Št. srg. G. Pavydis, KASP 803-iosios pėstininkų kuopos kuopininkas, buvo apdovanotas Lietuvos šaulių sąjungos III laipsnio pasižymėjimo ženklu „Už nuopelnus Šaulių sąjungai“, šauliui A. Stabingui buvo įteikta jubiliejinė LŠS šimtmečio moneta. 1014-osios kuopos vadas padėkojo už sąžiningą tarnybą šaulei A. Petkevičiūtei-Anciukevičei. VSAT vadas, šaulys, gen. R. Požėla išreiškė padėką visiems 1014-osios kuopos šauliams už nuoseklų bendradarbiavimą ir paramą VSAT. x

1. VSAT vadas, šaulys, gen. Renatas Požėla.
2. Pasirenę pratyboms šauliai.

1

LIETUVOS ŠAULYS ŠVEICARIJOJE – TAKLIAUSIAS

Tekstas – „Trimito“ informacija
Nuotraukos – Vladimiras Ivanovas

2019 metų lapkričio 2 dieną Šveicarijoje, Tuno (Thun) miestelio šaudymo centre, vyko tarptautinės šaudymo istoriniais Antrojo pasaulinio karo laikotarpio „bolt action“ karabinais varžybos. Dalyvavo šauliai iš Amerikos, Kanados, Jungtinės Karalystės, Šveicarijos ir Lietuvos.

Senoviniai karabinai turėjo atitikti istorinį laikotarpį, optiniais taikikliais naudotis nebuvo galima. Šauliai šaudė tik su atvirais taikikliais.

Buvo 3 šaudymo pratimai. 1 ir 2 – taikiniai už 100 ir 200 metrų. Šaulys per 60 sekundžių turėjo atlikti 10 taiklių šūvių su papildomu 5 šovinių užtaisymu. Šaudymo pozicija – gulomis be atramos.

3 pratimas buvo kelių etapų, atstumas – 300 metrų. Buvo leidžiama šaudyti gulomis

ir naudoti smėlio maišą arba šaudyklos atramą. Pirmieji du etapai buvo po 30 sekundžių, per kuriuos šaulys turėjo atlikti 3 taikius šūvius į taikinį, esantį už 300 metrų. Paskutiniame etape per 60 sekundžių šauliui reikėjo atlikti 1 šūvį, užtaisyti ginklą dar 5 šoviniais ir atlikti penkis šūvius.

Džiugu pranešti, kad Lietuvos atstovas, LŠS 10R 1014K 8 būrio šaulys Nikita Ananjevas šiose varžybose laimėjo pirmąją vietą! ×

4.

5.

6.

1. Varžybų dalyvis, vilkintis 1935–1937 metų prancūzų kariuomenės uniformą.
2. Dalyvių ginklų žymėjimas pogrupiais.
3. LŠS šaulys Nikita Ananjevas po apdovanojimų.
4. Šaudymo varžybų akimirka – greitošauda į 100 metrų taikinius.

5. Šveicarijos šaulys stebi varžybas.
6. Šaudymas 200 metrų nuotolio kompiuterizuotoje šaudykloje.
7. Dalyvių ginklai.
8. 1291 metais įkurto Šveicarijos šaudymo klubo atminimo lenta.

Koncerto dalyviai.

KARTU VILNIUJE DAINAVUSI DIANA NAUSĖDIENĖ: „KITAS JŪSŲ KONCERTAS TURI ĮVYKTI PREZIDENTŪROJE“

Tekstas – Daiva Gramalienė, Plungės r. Alsėdžių S. Narutavičiaus gimnazija
Nuotraukos – Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarija – aut. Robertas Dačkus

Lapkričio 23-ioji – Lietuvos kariuomenės diena. Šią datą kiekvienais metais mini ir Alsėdžių Stanislovo Narutavičiaus gimnazijos bendruomenė, turinti savo – Alsėdžių 806-ąją šaulių kuopą.

Šiomet šiai Lietuvos kariuomenės dienos paminėjimo progai skirtas vienas iš renginių vyko Vilniuje. Gimnazijoje svečiuojantis dainininkė, Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatė Veronikai Povilionienei sulaukta netikėto kvietimo surengti koncertą, skirtą Lietuvos kariuomenės dienai Vilniuje, jos vedamų vakarų cikle „Pasidainavimai su Veronika“.

Koncertinę programą rengė gimnazijos vaikų vokalinio ansamblio ir LŠS Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės pučiamųjų orkestro dalyviai, padedami mokytojų – šaulių Martyno Miliausko ir Lino Senkaus.

Vakarai „Pasidainavimai su Veronika“ Vilniaus mokytojų namuose vyksta jau keleri metai. Jie yra populiarius tarp vilniečių ir miesto svečių – tai neeilinis koncertas, o renginys, kuriame dainuoja visi, susirinkę.

Pristatydama alsėdiškius, vakaro šeimininkė V. Povilionienė sakė, kad tai pirmas iš tiek toli ir tokios sudėties atvykęs kolektyvas.

Norint dalyvauti V. Povilionienės vakare būtina sąlyga, kad visos dainos būtų dainuojamos „gyvai“. Kiekviena daina pristatoma, klausytojams įdomu, kodėl viena ar kita daina įtraukta į repertuarą.

Daug prisiminimų apie partizanų ir lietuvių karines dainas papasakojo ir pati Veronika. Neapsieita ir be žemaitiškų dainų. Vieną jų atliko merginų duetas – buvusi gimnazistė, šaulė, šiuo metu studijuojanti Vilniuje Iveta Silkauskaitė ir abiturientė, jaunoji šaulė Gerda Šukytė.

Didžiulė garbė, kad į šį renginį alsėdiškių kvietimu atvyko ir pirmoji šalies ponija – Diana Nausėdienė. D. Nausėdienė, sveikindama su artėjančia Lietuvos kariuomenės diena visus esamus ir būsimus karius bei jų vadus kalbėjo: „Mielas jaunime, kai jūs uždainuojate – verkia siela, kai jūs užgrojate maršą – skamba ne tik nuostabūs muzikos garsai, bet ir gyvenimo triumfas. Labai linkiu, kad būtumėte tie kariai, kurie saugo mūsų valstybę, mūsų laisvę. Ir kad jums niekada netektų sudėti aukos. Tebūnie mūsų visų kelias šviesus, tegul žydi ir klesti mūsų valstybė. Tegul būna Lietuva tiltas, jungiantis kultūras ir joje gyvenančius žmones. Ačiū, kad esate. Ačiū, kad dainuojate ir suprantate partizanų dainas. Partizanų dainos – tai sielos rauda, kurią paliekame ateinančioms kartoms. Joje aišku, kas yra didvyris, o kas – išdavikas, kas yra sąžinė, kas yra tikras gyvenimas“, – rašoma Lietuvos Respublikos prezidento spaudos tarnybos išplatintame pranešime.

Po koncerto D. Nausėdienė dar ilgai bendravo tiek su moksleiviais, tiek su pedagogais. Gavus itin didžiulį gerų emocijų pliūpsnį, pokalbio pabaigoje sulaukta dar vienos staigmenos. D. Nausėdienė kitų metų pradžioje

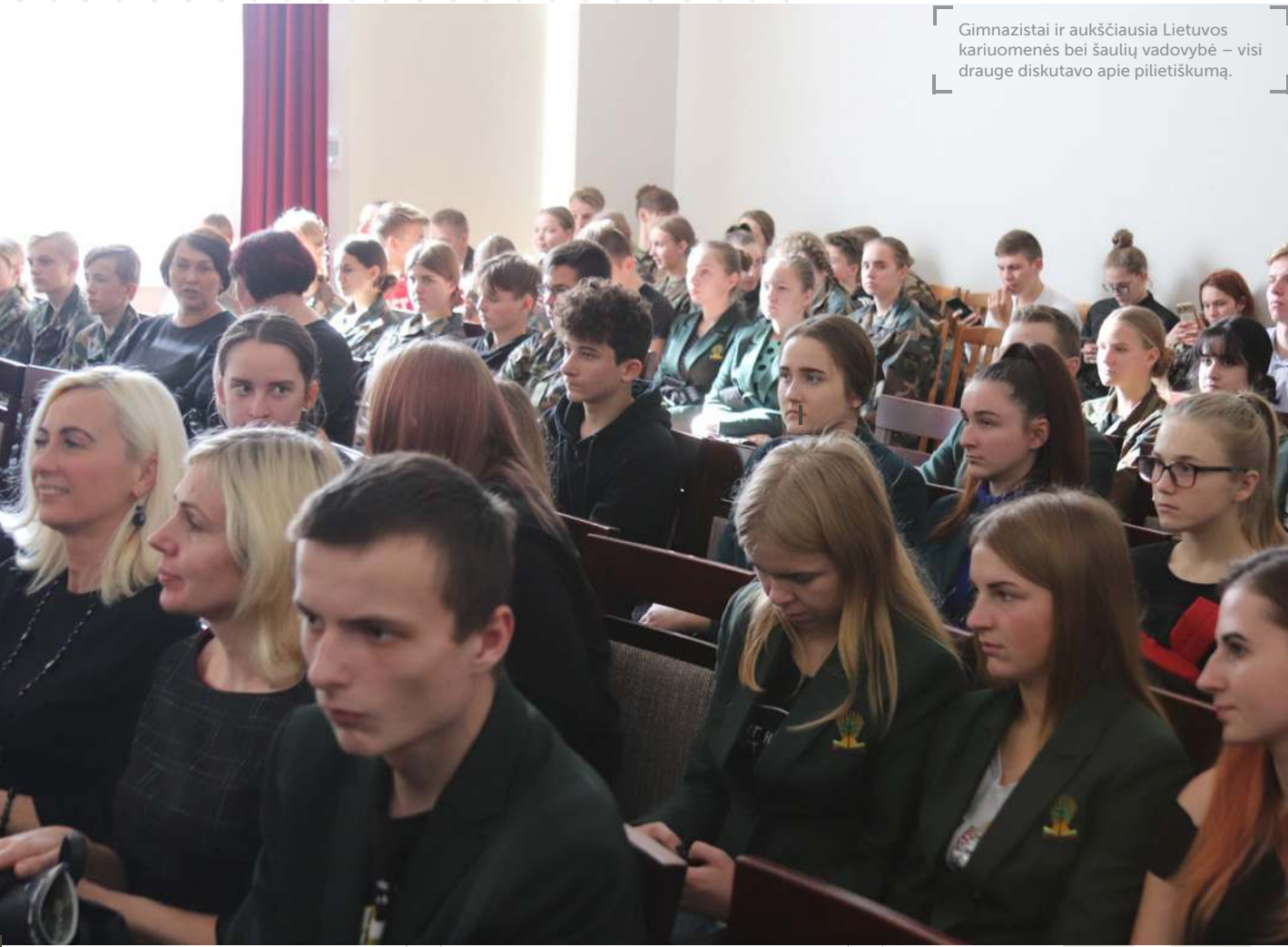
pakvietė koncertuoti Prezidentūroje. Į pasidainavimus kartu su mūsų delegacija atėjo ir Vilniuje gyvenantys buvę alsėdiškiai, gimnazijos socialiniai partneriai iš Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos.

Iki koncerto pradžios Vilniaus mokytojų namuose dar turėjome retą progą apsilankyti Lietuvos nacionaliniame operos ir baleto teatre. Lankytasi ten, kur paprastai žiūrovai neleidžiami, – grimo ir rekvizito kambariuose, apšvietimo ložėse ir dailininkų dirbtuvėse, orkestro duobėje ir nusileidžiančiuose bei pakylančiuose kuluose. Kaip visa tai veikia, galėjome išvysti savo akimis.

Su mumis susitikti laiko rado net Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro generalinis direktorius Jonas Sakalauskas. „Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras – tai įstaiga, kurioje kasdien dirba 600 žmonių. Viskas turi būti sustyguota sekundžių tikslumu – žiūrovas neturi matyti jokių pauzių. Tokiam darbui pirmiausia būtinas begalinis susiklausymas ir komandinis darbas“, – apie darbo subtilybes ir karjeros galimybes teatre pasakojo jo vadovas.

Greitai suradus bendrą kalbą su direktoriumi, net surengta visai neplanuota repeticija, aptartos galimos bendradarbiavimo galimybės.

Už suteiktą transportą vykti į šį renginį dėkojame LŠS Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės vadui Juliiui Svirušiiui. x

Gimnazistai ir aukščiausia Lietuvos kariuomenės bei šaulių vadovybė – visi drauge diskutavo apie pilietiškumą.

SEMINARAS ALSĖDŽIUOSE: PRASMINGAS, NUOŠIRDUS, SĖKMINGAS

„Trimito“ informacija
Nuotraukos – Valdas Kilpys

Spalio pabaigoje Alsėdžių S. Narutavičiaus gimnazijoje vyko teorinis praktinis seminaras, skirtas LŠS metams paminėti. Mokyklos karjeros koordinatorės Daivos Gramalienės teigimu, šis renginys buvo sumanytas norint regiono mokytojus iš arčiau supažindinti su Lietuvos šaulių sąjunga, jos veikla ir galimybėmis įvairioms mokykloms prisijungti prie mūsų organizacijos.

Pirmoje dalyje susirinkę pedagogai iš visos Plungės rajono klausė trijų pranešimų, kurių kiekvienas apėmė skirtingas LŠS veiklos sritis. Šaulių vadas plk. lt. Gintaras Koryzna išsamiai pristatė organizacijos veiklą ir aptarė daugelį jos aspektų. „Nėra antros tokios organizacijos Lietuvoje, kuri būtų tokia unikali savo istorija, veikla ir net teisiniu statusu ir vienytyų tiek daug įvairių žmonių“, –

sakė LŠS vadas. Drauge su pedagogais buvo išsamiai aptarta jaunųjų šaulių būrelių formavimo ir užsiėmimų vykdymo tvarka, susipažinta su nūdienos aktualijomis.

Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės vadas Julius Svirušis detalizavo rinktinės veiklos problematiką. Ypač daug dėmesio sulaukė Alsėdžiuose įkurto šaulių orkestro faktas. Buvo išreikšta nedrąši mintis, kad, atsižvelgiant į aplinkybes ir palaikant Plungės savivaldai, galbūt galėtų rasti dar vienas grojančių šaulių kolektyvas.

„Trimito“ korespondentas Valdas Kilpys pristatė šaulių žurnalą akcentuodamas jo svarbą visai organizacijai. Kiekvienam seminario dalyviui buvo įteikti keli naujausi žurnalo numeriai. Antroje, labiau šventinėje seminario dalyje prie šaulių ir gimnazijos bendruomenės prisijungė ir Lietuvos

kariuomenės vadas gen. mjr. Valdemaras Rupšys. Ši dalis buvo skirta pilietiškumui ir patriotizmo ugdymo skatinimui, tad kiekvienas renginio dalyvis dalijosi savo įžvalgomis šia tema.

Gen. mjr. V. Rupšys akcentavo būtinybę būti įvairiapusiškiems ir neužsiangažuoti vien kariniuose dalykuose. Pasidalijęs mintimis po vizito Ukrainoje kariuomenės vadas tvirtino, kad viena iš ukrainiečių neryžtingumo priežasčių buvo dvejojimas, veiksmų atidėliojimas susidūrus su pavojumi. „Žinios yra reikalingos įvairiose gyvenimo srityse, todėl būtina naudotis galimybėmis gauti kuo įvairesnį žinių čia, mokykloje. Pilietiškumas nesusiveda vien į karines disciplinas“, – patirtimi dalijosi gen. mjr. V. Rupšys. x

1.

2.

3.

PARENGTI PIRMIEJI VISUS LIETUVOS KARIUOMENĖS REIKALAVIMUS ATITINKANTYS ŠAUDYMO SAUGOS INSTRUKTORIAI

Tekstas ir nuotraukos – Valdas Kilpys

Lapkričio 11–13 dienomis Gaižiūnų poligone vyko pirmieji specialiai Lietuvos šaulių sąjungos nariams organizuoti šaudymo saugos instruktorių kursai. Pagrindinė Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centro (SP JLMC) organizuotų kursų užduotis – parengti aukštos kvalifikacijos, visus kariuomenės saugaus šaudymo reikalavimus atitinkančius ir reikiamas kvalifikacijas turinčius saugos instruktorius.

Ne paslaptis, kad iki šiol LŠS nariai, naudodamiesi kariuomenės šaudyklomis, veiklą vykdavo pasitelkdami savo išugdytus saugos instruktorius, todėl, pasak LŠS vado pavaduotojo ats. mjr. Židrūno Šadausko, šie kursai yra kokybinis žingsnis gerinant mūsų organizacijos ir Lietuvos kariuomenės sąveiką, mat naudodamiesi kariuomenės infrastruktūra instruktoriai turi ne tik menamai, bet ir realiai, dokumentuotai atitikti visus jiems keliamus kvalifikacijos reikalavimus.

- 1. Naujai „iškepti“ saugos instruktoriai gauna paskutinius nurodymus iš ekspertų.
- 2. Kursai baigti. Laukia darbas rinktinėse.
- 3. Renata ir Gabrielė, arba „eigulio dukra“ ir jos „sesė“.

Kursantai pirmąją dieną susipažino su šaudybos teorija, antrąją dieną vyko praktiniai šaudymai ir trečiąją dieną visos žinios buvo dar kartą pakartotos, išlaikyti testai. Šaulių tvirtinimu, kursai buvo itin įtempti ir dinamiški. SP JLMC įgūdžių formavimo kursų ekspertas št. srž. Marius Juknevičius sakė, kad visiškai identiškus kursus baigia ir kariuomenės šaudymo saugos instruktoriai. „Kursantai yra labai motyvuoti, todėl dirbti su jais – vienas malonumas, – pasakojo št. srž.

M. Juknevičius, – kiekvienas kursantas praktiškai išbandė saugos instruktoriaus darbą, išmoka ne tik pats deramai šaudyti, bet ir mokosi mokyti kitus.“ Kursus baigusios dvi merginos iš sostinės džiaugėsi, kad jų išlaikytų testų rezultatai buvo aukščiausi ir gerokai lenkė vyrijos rezultatus. Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės vado pavaduotoja Renata Šmailienė žavėjosi kursų vedusiais instruktoriais, nes, nepaisant to, kad

Šaulių tvirtinimu, kursai buvo itin įtempti ir dinamiški. SP JLMC įgūdžių formavimo kursų ekspertas št. srž. Marius Juknevičius sakė, kad visiškai identiškus kursus baigia ir kariuomenės šaudymo saugos instruktoriai.

medžiagos buvo daug ir stigo laiko, viskas buvo atliekama be streso, aiškiai ir struktūruotai. Juokaudama Gabrielė Nalivaikaitė pasakojo, kad joms vyrai prilipdė pravardes: ji pati tapo „eigulio dukra“, o Renata – jos „sesė“. Gen. P. Plechavičiaus šaulių 6-ajai rinktinei priklausantis šaulys Egidijus Tamutis, paklaustas apie kursų vertę, pirmiausia akcentavo suteiktą galimybę tobulinti asmeninius šaudybos įgūdžius, nes neįmanoma mokyti kitų, jei pats nesugebi tinkamai atlikti šūvio. x

ATOSTOGOS POLIGONE— SAVAITĖ LIETUVAI

Tekstas – Dovilė Pukertaitė
Nuotraukos – Rita Kybartienė

2.

Kazlų Rūdos poligone antrą lapkričio savaitę vyko Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės organizuojamas Bazinis šaulio įgūdžių kursas (BŠJK). Kauniečiai šauliai drauge su sesėmis ir broliais šauliais iš Vilniaus savaitę mokėsi topografijos, maskavimosi, šaudybos ir dar begalę reikalingų dalykų kiekvienam šauliui. Kurse dalyvavo beveik pusšimtis šaulių, kurie po intensyvios savaitės namo grįžo kiek kitokie – išmėginę save, susiradę bendraminčių ir įgiję naujų žinių. Su šauliais kalbamės apie kursą, apie jų pasiryžimą palikti savo kasdienybę, komforto zoną ir apie tai, kas juos skatina net savaitę savo brangaus laiko skirti Lietuvai.

1. Aktyvioji fazė – pratybos, atskleidžiančios, kas yra kas.

2. Koordinacių beiškant.

KAM TAU TO REIKIA?

Turbūt dažniausias klausimas, kurį išgirsta šauliais tapę žmonės, – „kam tau to reikia?“, tačiau šis klausimas kyla ne tik pašaliečiams. Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės vadas ats. kpt. Vytautas Žymančius prisipažino, kad kaskart matydamas naujus šaulių, dalyvaujančių pratybose ir mokymuose, veidus, aktyvius Lietuvos piliečius, vis papildančius šaulių gretas, ne tik džiaugiasi, bet kartais savęs tyliai paklausia, kam jiems to reikia? „Galime tik pasidžiaugti žmonių motyvacija. Kokie motyvuoti šauliai – ir vyrai, ir moterys. Kartais klausiu savęs, kodėl jie ryžtasi čia ateiti. Matyt, suvokia, kad reikia valstybei, reikia jiems kaip žmonėms. Mes priimame visus tokius, kokie jie yra, ir dirbame, kad pasiektume rezultatų“, – pasibaigus kursui, kuriame dalyvavo beveik pusšimtis šaulių iš Kauno ir Vilniaus, kalbėjo rinktinės vadas.

Kalbinti šauliai, dalyvavę BŠJK, taip pat neišvengė šio klausimo. Vilnietis Antanas Balnis, įmonių savininkas, prisipažino, kad kažkada buvo jaunas šaulys, jo senelis – kariuomenės savanoris, šaulys. Turbūt natūraliai mintys prisijungti prie šaulių Antano galvoje kriebėjo ne vienus metus, bet šįmet, kai organizacija mini 100-metį, įvyko esminis lūžis ir štai jis, kovo 11-ąją davęs šaulio priesaiką, šiandien Kazlų Rūdos poligone su broliais ir sesėmis šauliais savaitę ragauja „kariškos duonos“ ir sauso maisto davinio sėdėdamas ant samanų paklotės miške. „Kiekvienam

vertėtų išmėginti ir įgyti tokios patirties, vyrui, manau, ypač. Žinoma, prireikus gali padėti ne tik eidamas ginklu ginti Tėvynės, reikia turėti visokių įgūdžių“, – mintimis dalijosi šaulys.

Tarp taktikos elementus kartojančių šaulių sutiktas vilnietis Mykolas Markauskas tvirtai žino, ką veiks šaulių sąjungoje. Vyras supranta, kad norint dalyvauti šaulių sąjungos veikloje reikia tam skirti nemažai laiko, reikia tam tikro atsidavimo. Nespėjęs sulaukti klausimo pabaigos, ko jis tikisi gauti iš šaulių sąjungos, pašnekovas suskumba taisyti ir sako, kad vertėtų klausti, ne ką jam, o ką jis duos organizacijai. „Ateinu čia, nes manau, kad galiu savo žinias, patirtį ir ekspertiskumą panaudoti informacinėje kovoje ir būti naudingas. Ateinu čia realizuoti savo gebėjimus, o per realizaciją atgal gauni moralinį pasitenkinimą ir augimą“, – lūkesčiais, kad jo profesinės žinios ir įgūdžiai bus naudingi šaulių sąjungoje, dalijasi buvęs „Laisvės TV“ vadovas, šaulio priesaikos žodžius ištarsiantis Kariuomenės dieną – lapkričio 23-iąją.

„MOTERIE, SUNKU BUS TAU TEN“

Nors BŠJK kaskart matyti dauguma vyrų, moterys čia turi tokias pat galimybes ir drauge su jais atlieka tas pačias užduotis. Dėmesį patraukia šviesiaplaukė, smulkaus sudėjimo ir plačios šypsenos savininkė. Kosmetologė dirbanti Sigita Antušienė į šaulių sąjungą atėjo vedama noro išmėginti save. Tiesa, Sigita paatviravo, >

kad prieš įstodama į šaulių gretas įsivaizdavo, jog čia viskas bus kiek lengviau. „Dalyvavusi keliose rinktinės pratybose supratau, kad nebus lengva, tačiau užsispyriau ir pagalvojau, jog turiu išmokti, įgyti kitokių įgūdžių, todėl aš esu čia“, – smalsumo nugalėta savo šauliškos patirties pradžia dalijosi pašnekovė. Moteris neslėpė, kad iš pažįstamų buvo atkalbinėjančių, buvo tokių, kurie sakė: „Moterie, sunku bus tau ten.“ „Aš suprantu, kad įstojęs į tokią organizaciją turi dalyvauti veikloje. Gerai, gal ir nebėgsiu priekyje su šautuvu, bet gal gale kažkuo padėsiu ar sužeistajam šalia. Esu kosmetologė, bet šiuo metu mokausi slaugą, tad pagalvojau, kad veikla Šaulių sąjungoje bus kaip tik, mano įgūdžiai gali praversti organizacijoje“, – mintimis ir svarstymais, kaip save realizuos organizacijoje, dalijosi pašnekovė.

ATOSTOGOS POLIGONE

Šaulių sąjungoje galime sutikti įvairių profesijų žmonių, kiekvienas jų turi savo veiklos, darbą, užsiėmimų. Dažnas, dalyvaudamas šauliškoje veikloje, savo laisvą laiką skiria šaulių šeimai, aukoja savaitgalius ir atostogas, kad galėtų pajusti tą tikrąjį šauliško gyvenimo pulsą. „Ėmiau atostogas, darbdaviai tiesiog žino, kad man atostogos, o kur jas leidžiu – ne. Aišku, reikėjo atidirbti prieš ir atidirbsiu

po – kaip visada. Iš tikrųjų aš šių kursų laukiau kaip atostogų, nes išeini iš savo kasdienybės, dalyvauji visai kitokioje veikloje, visai kitoks poilsis, atitolsti nuo kasdienių rūpesčių, nors jaučiu, kad fizinis nuovargis bus didelis“, – pasakoja Sigita. Šaulė išsidavė, kad namuose jos laukia sūnus, kuris ateityje ketina tapti jaunuoju šauliu: „Vasarį sūnui sueis 11 metų – jau dabar baigia išūžti ausis apie jaunuosius šaulius. Smagu, kad ir man, ir vaikui patinka tokia veikla. Sūnus jau ir mano uniformą matavosi, ir visus daiktus iš kuprinės tempia, apžiūrinėja, klausinėja, kas čia, kas čia?“

KASDIENYBĖ LIEKA UŽ POLIGONO VARTŲ

Patekę į poligono teritoriją, šauliai tampa kariais. Pasak BŠJK vadovo Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės metodininko vyr. srž. Donato Vasiliausko, šis kursas išsiskyrė dalyvių gausa – iš viso dalyvavo 47 kursantai, kursą baigė 44. Įveikta įtempta savaitė: šauliai mokėsi ginklo valdymo subtilybių, laikė testus, buvo supažindinti su Sąjungos struktūra, Statutu, daug dėmesio skirta rikiuotei ir žygiavimui. Šauliai praktiškai susipažino su koviniu šaudymu, mokėsi maskuotės, kaip suteikti pirmąją pagalbą. Savaitės pabaigoje buvo tikrinamos šaulių žinios, o šeštadienį visi kursantai aktyviojoje fazėje,

kuri truko parą, praktiškai pritaikė bazinio kurso metu įgytas žinias.

„Savaitė „romantikos“ kareivinėse – čia viskas kitaip. Turi galimybę pajusti tą karišką gyvenimą. Dienotvarkė – griežta ir intensyvi. Ar užduotys labai sudėtingos? Nežinau. Kiek teko pastebėti, Šaulių sąjungoje susirenka žmonės, turintys universitetinį išsilavinimą, gyvenimiškos patirties, todėl, manau, visos užduotys įveikiamos“, – apie kursą pasakoja A. Balnis.

Mykolas Markauskas apie BŠJK išankstinio nusistatymo neturėjo, tiesa, kaip sakė pašnekovas, pasitvirtino prieš tai girdėta nuomonė, kad kario kasdienybė nėra lengva. „Yra ir nuovargio, šiek tiek alkio, troškulio, informacijos srautas didelis, bet, manau, sveika pabūti drauge tokioje aplinkoje su daug netradicinių patirčių, – sakė pašnekovas, – čia pamatai tai, kas civiliams neįprasta, o kariams – kasdieniška. Išgyvenimo žinios, kariniai dalykai, pirmoji pagalba, bendras gebėjimas priimti sprendimus būnant pavargus ar stresinėje situacijoje – visa tai naudinga.“ Šauliams antrino ir šaulė Sigita, teigdama, kad ši patirtis leido suprasti karių kasdienybę. „BŠJK tikrai daug duoda: ir nuovargį, ir daug praktinių žinių. Išmokau naudotis kompasu, įsirengti stovyklavietę.

Iš tikrųjų jau dabar važiuodama stovyklauti gamtoje tikrai imsiu mažiau daiktų. Bendrai vertinant, visa orientacija gamtoje bus kitokia, nebuvau iki tol su tuo susidūrusi. Čia įgytos žinios tikrai pagelbės ir šiaip gyvenime, leidžiant aktyviai laisvalaikį“, – apie išmoktas pamokas kalbėjo Sigita.

Kalbinti šauliai vienbalsiai tvirtino, kad visi kursantai yra motyvuoti, rūpinasi vieni kitais, padeda. BŠJK – čia gali pajusti, kas yra šauliška šeima. Kalbėdamas apie kursantus, jo vadovas kaip vieną svarbiausių savybių išskyrė šaulių motyvaciją. „Žmonės stengiasi išmokti, tobulina žinias, tikrai lenkiu savo pliką galvą prieš visus kursantus“, – su šypsena veide, praėjus kelioms dienoms po kurso, pagarbiai apie visus šaulius ir jų pasiryžimą dalyvauti šauliškoje veikloje atsiliepė kurso vadovas D. Vasiliauskas.

NESVARBU, KUO BUVAI

Kiekvieną kartą į kursą atvažiuoja skirtingi žmonės, pasak Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės vado ats. kpt. Vytauto Žymančiaus, kiekvieną kartą su kursantais bandoma atrasti bendrą kalbą. „Kaskart atvažiuoja vis kiti žmonės, pati pradžia – bandome suprasti, kas jie, kaip su jais dirbti, kad gautume siekiamą rezultatą.

Reikalavimai visiems vienodi, pasakome, kad buvote direktoriai, vadovai, galbūt užėmėte kitas aukštas pareigas, bet dabar savaitę čia esate eiliniai kariai. Visada sakau, jeigu kils klausimas, ką aš čia veikiu, vykite šalin tokias mintis ir vykdykite jums paskirtas užduotis, o jeigu ši mintis neduoda ramybės ilgesnį laiką – visada galite išvykti namo“, – sako rinktinės vadas.

„Kursas yra labai intensyvus, Lietuvos kariuomenėje organizuojamas kursas vyksta 3 mėnesius, KASP – 3 savaites, pas mus, Šaulių sąjungoje, savaitę. Laisvo laiko šauliui lieka labai mažai. Žinoma, šauliai patiria daug nuovargio, bet iš dalies tai yra gerai, tuomet pamatome, ką žmogus gali psichologiškai, išryškėja „aštrūs kampai“ ir matyti, kokie jie yra iš tikrųjų. Tai – savotiškas plusas. Yra tikrai sunkių dalykų, reikia daug mokytis, reikia ir fizinio pasirengimo, nes tenka ir pašliaužti, ir pabėgti. Škart vyriausiam dalyviui buvo per 60 metų ir jis sėkmingai baigė kursą. Tereikia šiek tiek kantrybės, užsispyrimo ir motyvacijos – viskas įmanoma, svarbiausia nepalūžti savo galvoje“, – sako kurso vadovas D. Vasiliauskas. Kiekviename kurse yra žmonių, kurie neatlaiko ir išvyksta. Tai – normalu. Tiek rinktinės vadas, tiek kurso vadovas neigiamai nevertina

tokio žmogaus pasirinkimo, nes, pasak jų, kiekvienas čia ateina savo noru, laisva valia ir gali rinktis. „Jei žmogus supranta, kad tai ne jam, visada gali imtis kitų šauliškų veiklų. Tai yra žmonių pasirinkimas, gerai, kad jie išbandė, eina ir supranta, kas jiems tinka, o kas ne. Žinoma, visada galima bandyti antrą kartą“, – sako rinktinės vadas. BŠJK – tai tik kario kelio pradžia, todėl šauliai, baigę šį kursą ir norintys, kad jų įgūdžiai nepasimirštų, turėtų ir toliau aktyviai dalyvauti organizacijos veikloje, pratybose, palaikytų tą ritmą, jeigu nori, kad žinios išliktų. „Labai svarbu, kad turime Lietuvos kariuomenės palaikymą – šiuo atveju, kursas vyksta Kazlų Rūdos poligone. Divizijos generolo Stasio Raštikio Lietuvos kariuomenės mokykla geranoriškai bendradarbiauja ir suteikia sąlygas dirbti, todėl ir galime žmonėms suteikti unikalią galimybę savaitę nenutrūkstamai pagyventi kareivinėse, pajusti tą karišką gyvenimo skonį. Labai svarbi ir KASP parama, skiriami instruktoriai – dėl visų šių priežasčių ir turime galimybę įgyvendinti savo BŠJK programą, suteikti žmonėms kuo daugiau įvairių patirčių, žinių, išgyvenimų“, – bendradarbiavimo reikšmę įvardijo kurso vadovas D. Vasiliauskas. x

2.

1. Kursas įveiktas – LŠS vado pavaduotojo ats. mjr. Židružo Šadausko sveikinimas Sigitai Antušienei.
2. Judėjimas miške.
3. Maskuotė – svarbus elementas kiekvienam kariui.
4. Svarbu žinoti judėjimo kryptį – instruktoriaus pastabos kursantams.

3.

4.

GINKLAS – TAI (NE)LAISVĖ

Tekstas – Valdas Kilpys
Nuotraukos – Valdas Kilpys

Gal prieš keliolika metų, kai dar šauliai neturėjo galimybės įsigyti pusautomatių šautuvų, kai kurie organizacijos nariai, progai pasitaikius, nuolat kartodavo: „Duokite mums ginklų į namus.“ Ginklo laikymas namie buvo suprantamas kaip neabejotinos pergalės garantas. It į sieną atremtas automatas būtų viskas, ko turėtų trokšti tikras Lietuvos patriotas.

Laikai pasikeitė. Tūlas šaulys namuose turi seife užrakintą AR-15, tačiau ar susimąstome apie tai, kad namie laikomas kovinis ginklas – ir didžiulė atsakomybė?

„SAUSA“ STATISTIKA

Policijos departamento Licencijavimo skyriaus duomenimis, Lietuvoje 2019 metų sausio 1 dieną ginklų turėjo 94 352 fiziniai asmenys. Bendras gyventojų turimų legalių ginklų skaičius buvo 173 680.

Padalijus šiuos skaičius tampa aišku, kad vienas asmuo vidutiniškai turi iki dviejų ginklų. Vertinant pagal žmones, kuriems buvo išduoti leidimai ginklams, daugiausia asmenų [net 33 766] jų įsigijo medžioklei. Pagal paskirtį antroje vietoje yra savigny skirti ginklai – tokie leidimai išduoti 27 691 asmeniui. Dar 855 asmenys ginklų įsigijo sportui.

Kiek teko skaityti kitų šalių ekspertų vertinimus, Lietuva traktuojama kaip itin preciziškai savo „ginklų ūkį“ tvarkanti valstybė, tuo pat metu turinti gana nesudėtingus, bet griežtus ginklo įsigijimo įstatymus. Kitaip tariant, valstybė [o valstybė esame mes patys] savo gyventojais pasitiki ir, jei atitinkami keliavimai reikalaujamos ir turi už ką, ginklo įsigijimas nėra problema.

JAV PRECEDENTAS

Kai kalba pasisuka apie ginklus, dažniausiai pradedame linksniuoti ginklų kultūrą JAV. Tačiau dera pasakyti, kad pasaulyje yra tik trys pasaulio konstitucijos, kuriose įvardyta žmonių teisė turėti ginklus. Tai – Meksika, Gvatemala ir Jungtinės Amerikos Valstijos.

JAV ginklų kultūros ištakos glūdi 1791 metais Jungtinių Amerikos Valstijų Teisių bilyje įrašytoje antroje konstitucijos pataisoje, kuri gina amerikiečių teisę turėti ginklą. Tai buvo padaryta su ta mintimi, kad ginkluoti žmonės niekada nebijos savo valdžios ir išlaikys šalį laisvą. Net 35 valstijose nešiotis ginklų atvirai yra visiškai legalu.

Giliai įsišaknijusi teisė turėti ginklą JAV patinka ne visiems. Dėl dažnai pasitaikančių masinių šaudynių ginklų problematika skaldo šalį. Matyt, nebus klaida sakyti, kad antroji JAV konstitucijos pataisa yra palanki ginklų rinkos dalyviams, kurie savo pardavimo apimtį didina kartais nebeatsižvelgdami į galimas problemas. Tenka pripažinti, kad valstijose cirkuliuojantis

ginklų kiekis iš tiesų milžiniškas ir sunkiai kontroliuojamas. Tačiau visuomet lieka atviras klausimas apie bendrą piliečių psichologinį klimatą – ar atėmus šautuvą beprotis atsisakys žudymo? Vargu bau...

ES REIKALAI

Po 2015 metų teroristinių išpuolių Paryžiuje šiaip tradiciškai gana skeptiškai ginklų kultūros atžvilgiu nusiteikusi Europos Komisija gavo „kozirį“ į rankas. Sukurta direktyva, kurios pradiname variante apskritai norėta iš viso uždrausti B ir C kategorijų pusiau automatių ginklų pardavimą civiliams. Ačiūdie, tam stipriai pasipriešino Europos ginklų gamintojai bei kai kurios ES valstybės, kurių piliečiams ginklas iš tiesų yra Rytų kaimyno atgrasymo faktorius.

Lietuvoje į EK siūlymą nuo pradžių žiūrėta skeptiškai, nes panašiu metu buvo siūlomos Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo pataisos, leidžiančios pusiau automatiškus ginklus įsigyti ir turėti šauliams, kariams savanoriams bei rezervistams. Taip ir įvyko, nors faktas, kad ES institucijos stengiasi ir, ko gero, toliau stengsis riboti ginklų prieinamumą, lieka akivaizdus. Beje, kai kurios minimos direktyvos nuostatos visgi perkeltos ir į Lietuvos teisę. Jos pirmiausia sietinos su dėtuvių dydžiu.

Norisi tikėti, kad mūsų geopolitinė padėtis atšaldys politikų protus ir europinės nuostatos nebus akiai vykdomos. Apie tai nemažai diskutuojama ir labiausiai ginkluotose Europos šalyse – Serbijoje, Suomijoje ir Norvegijoje [100 žmonių

Serbijoje tenka 60, Suomijoje ir Norvegijoje – maždaug po 30 ginklų].

„AVIGANIAI“ SU PISTOLETU PRIE DIRŽO

Plk. ltn. Ričardo Dumbliausko pasiūlyta žmonių segmentacija į „vilkus“ [nusikalsti linkę piliečiai], „avis“ [tie, kurie nieko nenori girdėti apie ginklus ir karybą] ir „vilkšūnius“ [tie, kurių dėka „avis“ lieka sveikos] labai tinka kalbant apie ginklus. Ypač tuos, kurie skirti savigny.

Ginklų namie laikantis pilietis savo noru prisiima daugiau atsakomybės už save, savo šeimą ir galiausiai valstybę. Jis pasirenka „aviganio“ kelią. Mirtį galinčio nešti įrankio laikymas namie tampa puikia proga iš naujo apibrėžti pačią piliečio sąvoką. Mirtinos, tačiau griežtai įstatymiškai apibrėžtos jėgos galimas panaudojimas virsta pilietišku veiksmu, noru ir pasižadėjimu aktyviai dėtis prie valstybės reikalų. Galiausiai svarbu ir tai, kad ginklų turintis pilietis aiškiai deklaruoja savo nusiteikimą nebūti auka, išlaikytiniu ar pastumdėliu.

Galbūt todėl faktas, kad JAV kas trečia šeima namuose laiko ginklą, nėra atsitiktinis kalbant apie šios šalies piliečių laisvės supratimą? Kita vertus, šio teiginio nederėtų suprasti tiesiogiai, neva tai ginklų kiekis skatina pilietiškumą. Bet kokie skuboti ginklavimosi vajai valstybei gali padaryti daugiau žalos, nei galima įsivaizduoti laikantis siaurakaktiško „duokite mums ginklų į namus“ požiūrio. Šis procesas duoda daugiausia naudos, kai vyksta

natūraliai, neskubinant ir nestabdant. Ginklų kultūra negali rasti tarp savo valstybės negerbiančių piliečių, todėl ne ginklai didina sąmoningumą, o sąmoningumas didina piliečių, legaliai laikomų ginklų, skaičių.

ISTORIJA PAMĄSTYMU

2016-aisiais nedideliame JAV Norfolko miestelyje, Providense, įsikūrusioje „Pizza Hut“ picerijoje įvyko didelį ažiotažą šalyje sukėlęs įvykis. Į piceriją įėjęs plėšikas išsitraukė ginklą ir pareikalavo pinigų. Darbuotojas nesutriko ir iš savo ginklo jį mirtinai sužeidė.

Kaip vėliau paaiškėjo, minimas nusikaltėlis Michaelas Grace'as manė plėšikaujantis „laisvoje nuo ginklų zonoje“ [angl. gun free zone], tačiau apsiriko. Jo tėvai šalyje sukėlė didelį šaršalą tvirtindami, kad jų sūnus buvęs „klasingai nušautas“, mat picerijos darbuotojas nėra policininkas, todėl neturėjęs teisės priešintis. Kitaip tariant, kaltas ne plėšikas, o besiginantis.

Laikai keičiasi... x

1. Vytis ne tik širdyje...

2. Ginklų kultūra kartais būna ne be „nuosėdų“.

3. Ginklavimosi procesas vyksta sklandžiai, kai nėra nei skubinamas, nei stabdomas.

ŠAULIAI VERTINAMOSIOSE KASP 8-OSIOS RINKTINĖS PRATYBOSE: LAISVĖ PLANUOTI IR VEIKTI ATSKIRAIS PĀDALINIAIS BEI PUIKŲ ĮVERTINIMAI

8

Bendra pratybose dalyvavusių KASP karių ir šaulių rikiuotė.

Tekstas – Karolína Pliaterytė
Nuotraukos – Erika Čebatorienė, „Kovo“ būrys

Spalio 4–6 dienomis Pabradės Generolo S. Žukausko poligone vyko Krašto apsaugos savanorių pajėgų (KASP) Didžiosios Kovos apygardos 8-osios rinktinės skyrių vertinamųjų taktikos pratybų „Tvirtas velnias 2019“ antrasis etapas. Jame dalyvavo ir Lietuvos šaulių sąjungos Karaliaus Mindaugo 10-osios rinktinės Tauro kuopos 1-asis, „Kovo“ ir „Žalbo“ būriai bei Perkūno kuopos šauliai. Iš viso pratybose dalyvavę 52 koviniai šauliai ir kandidatai į kovinius šaulius parodė puikius rezultatus vykdant žvalgybą ir rengiant pasalą, buvo įtraukti į pratybų planavimą.

DVIEJŲ SAVAIČIŲ PASIRUOŠIMAS

Nors aktyvi pratybų fazė vyko tris dienas, tiek šauliai, tiek KASP kariai pasiruošimą pradėjo dvi savaites prieš pratybas. Pasak Tauro kuopos „Kovo“ būrio vado Simono, KASP įtraukė šaulius į visą pratybų planavimo ir pasiruošimo etapą, ypač vadovaujančią šaulių grandį, tad mes aktyviai ruošėmės ir planavome. Su KASP 8-ąja rinktine esame gerai susidūrę, jie išklauso ir atsižvelgia į šaulių pastebėjimus ir pasiūlymus, tad vykdydami planavimą esame lygiavertčiai partneriai“, – teigia jis.

Šauliai pratybose naudojo Lietuvos šaulių sąjungos Karaliaus Mindaugo 10-osios rinktinės išduotus AK-4 ginklus ir visai neseniai gautus kulkosvaidžius MG-3. Šauliai taip pat naudojo asmeninius naktinio matymo prietaisus, termovizorius,

tolimačius, ryšio priemones ir kitą įrangą. Pratybų metu poligone šauliams buvo sudarytos galimybės išbandyti tiek ginkluotę, tiek kitą papildomą įrangą, taip pat pasitreniruoti suplanuotų užduočių vykdymą – nuo žygio rikiuočių, pasalos išdėstymo iki susėdimo plano transporto priemonėse. Vienam iš šaulių padalinių, sudarytam iš Tauro kuopos „Kovo“ būrio bei 1-ojo būrio, vadovavęs Simonas teigia, kad labiausiai įsiminė tai, jog likus savaitei iki pratybų į pasiruošimą labai aktyviai įsitraukė visi padalinio šauliai. „Į visas pratybas žiūrime labai rimtai ir atsakingai. Net ir pasiruošimo etapą, t. y. planavimą, kovinio įsakymo rengimą, įrangos ruošimą mes taip pat vertiname kaip neatsiejamą pratybų dalį. Pasiruošimo metu visiems šauliams buvo paskirstytos užduotys, daromi tarpiniai aptarimai, šauliai dirbo vakarais

1.

2.

mažiausiai savaitę, aukojo savo laisvą laiką. Pasiryzimas ir motyvacija tikrai – didelė.”

KASP 8-osios rinktinės 802-osios lengvosios pėstininkų kuopos vadas kpt. Paulius Bačiulis teigia, kad šauliai parodė išskirtinę motyvaciją, į pratybas atvyko iš anksto labai gerai pasiruošę. „Mane nustebino, kiek šaulių skyrių nariai yra investavę į ekipuotę, į ryšio priemones. Tai parodo didelį atsivimą savo pareigai“, – tvirtina jis.

PRATYBOSE VEIKĖ KAIP ATSKIRI PADALINIAI

Šios pratybos buvo ypatingos ir tuo, kad šauliai nebuvo integruojami į KASP padalinius, o veikė savarankiškai – vykdė

ne papildomas ar pagalbines funkcijas, o lygiai tokias pačias kaip ir kariai savanoriai. „KASP ir šaulių padaliniams buvo paskirstyti atsakomybės rajonai, tad šauliai, kaip ir kariai savanoriai, vykdė žvalgybą ir pasalą. Tai buvo gera proga patikrinti šaulių padalinių pasiruošimo lygį“, – pasakoja Simonas.

Šauliai buvo suskirstyti į tris grupes – du užduoties vykdymo padalinius bei šaulių užduočių vykdymo padalinių valdymo grupę.

Pratybos buvo suskaidytos į dvi dalis. Pirmoji – atliekama infiltracija į užduoties rajoną ir žvalgyba, antroji dalis – pasalos paruošimas. „60 proc. bendro balo

sudarė žvalgybos vertinimas, likę 40 procentų – pasalos įrengimas. Buvo vertinama, kaip planuojama, ruošiamasi, kaip skelbiamas kovinis įsakymas – kaip profesionaliai ir detaliai, kiek į kovinio įsakymo rengimą įtraukiami visi padalinio šauliai, ir, žinoma, galutinis užduoties įgyvendinimas“, – pasakoja vienas iš užduoties vykdymo padalinių vadovavęs Simonas. Pagal pratybų legendą teritoriją buvo užėmusios priešiškos pajėgos, o pasala buvo rengiama konvojui, kuriame buvo aprūpinimas ir priešo vadovybė. Tuo metu šaulių užduočių vykdymo padalinių valdymo grupė mokėsi dirbti išvien su KASP valdymo grupe, rinko ir tikslino raportus, tarpininkavo perduodant informaciją tiek

užduoties vykdymo padaliniams, tiek KASP valdymo grupei.

Kpt. Paulius Bačiulis teigia, kad pratybos parodė, jog padaliniai gali sėkmingai atlikti žvalgybą ir nustatę priešo maršrutus naikinti priešą pasalose. Pratybos šauliams buvo sėkmingos. KASP instruktorių vertinimas buvo ypač aukštas – Simono vadovaujamo užduoties vykdymo padalinio („Kovo“ būrys bei Tauro kuopos 1-asis būrys) atlikta žvalgyba srityje KASP instruktorių buvo įvertinta 95 proc. (bendras pratybų vidurkis – 91,2 proc.), o pasala įvertinta net 97 proc. (bendras vidurkis – 90 proc.).

GLAUDUS KASP IR ŠAULIŲ RINKTINIŲ BENDRADARBIAVIMAS

Kpt. P. Bačiulis pasakoja, kad KASP požiūris į šaulius keičiasi į teigiamą pusę. Tam įtakos turi per mokymus ir pratybas tarp karių savanorių ir šaulių atsirandantis geresnis tarpusavio supratimas ir pasitikėjimas „Šauliai dalyvavo metų cikle visose

svarbesnėse KASP pratybose. Be to, neseniai šauliai gavo MG-3 kulkosvaidžius, kas jų skyrius ir būrius daro didesnės kovinės galios padaliniais“, – teigė jis.

„Kovo“ būrio vadas Simonas džiaugiasi, kad tarp šaulių ir KASP rinktinių atsirado glaudus bendradarbiavimas – šauliai iš anksto informuojami ir nuolat kviečiami į KASP pratybas, dalyvavimą KASP pratybose šauliai įtraukia į savo kovinio pasiruošimo planus. Simonas mano, kad Lietuvos kariuomenės perduoti MG-3 kulkosvaidžiai yra geras pasitikėjimo ženklas Lietuvos šaulių sąjunga. „Šaulių sąjunga, be lengvųjų pėstininkų ginklų, pagaliau turi realią jėgą, kuri gali stabdyti nešarvuotą arba lengvai šarvuotą techniką – taip mes potencialiam priešiui atrodome žymiai grėsmingiau.“ Jis taip pat pastebi, kad Lietuvos šaulių sąjungos Karaliaus Mindaugo 10-oji rinktinė labai greitai reaguoja į šių ginklų poreikį ir nelaiko jų sandėliuose, o leidžia aktyviai naudoti pratybose. x

KASP instruktorių vertinimas buvo ypač aukštas – Simono vadovaujamo užduoties vykdymo padalinio („Kovo“ būrys bei Tauro kuopos 1-asis būrys) atlikta žvalgyba srityje KASP instruktorių buvo įvertinta 95 proc.

4.

5.

1. Pasitarimas miško apsuptyje – šauliai prie improvizuoto maketo aiškina užduotis.
2. Taku einantys šauliai nešasi ir keliasdešimt kilogramų ant savo pečių.
3. Šauliai dėmesingai klausosi vadų pastebėjimų.
4. Po pratybų – bendra nuotrauka.
5. Prie bendros nuotraukos prisideda ir keli KASP kariai.

Tekstas – Stasys Ignatavičius, LŠS V. Putvinskio-Pūtvio klubo prezidentas

1920 metų birželio 1 dieną M. Sokolovskio spaustuvėje Kaune buvo išspausdintas pirmasis Tėvynės gynėjų laikraščio (taip buvo rašoma nuo antro numerio tituliname puslapyje) 20-ties puslapių „Trimito“ numeris, kurio pirmuoju redaktoriumi buvo vienas iš Lietuvos šaulių sąjungos įkūrėjų Matas Šalčius. LŠS Centro valdyboje buvo nuspręsta „Trimitą“ leisti 5 tūkstančių egzempliorių (1939 metais tiražas išaugo iki 25 tūkstančių ir buvo perkamiausias žurnalas Lietuvoje) tiražu ir metų prenumerata būtų 48 auksinai (metų pabaigoje dėl infliacijos metinė prenumerata išaugo iki 96 auksinų). Kaip ir kiekvienam to meto naujam leidiniui, Šaulių sąjungai ir „Trimito“ redakcijai teko susidurti su dideliais finansiniais sunkumais ir laikraščio leidyba organizacijai buvo nuostolinga. Vien antraisiais „Trimito“ leidybos metais laikraštis kas mėnesį organizacijai pridarydavo 30 tūkstančių auksinų nuostolio. Esant tokiai padėčiai, Vladas Putvinskis 1923 metų pradžioje parašė straipsnį „Dėl „Trimito“ gyvybės“, kuris, gerai įsiskaičius, aktualus ir šioms dienoms.

1. V. Pūtvio-Putvinskio straipsnio rankraštis.

VLADAS PUTVINSKIS APIE „TRIMITĄ“

Mes šauliai iki šiol nesugebėjom savo jėgomis išlaikyti jį. „Trimitas“, mūsų dvasios reiškėjas, iki šiolai minta išmaldomis.

DĖL „TRIMITO“ GYVYBĖS

„Trimitas“ ritasi su giltine. „Trimitas“ kovoja su mirtimi. „Trimitas“ serga. C.V-ba padarė ligoniui skaudžią operaciją. Ji kitaip negalėjo, nes ligonis būtų miręs. Dabar gyvybė tam kartui truputį pratęsta... Ne, negerai pasakiau. „Trimitas“ turi sveiką dvasią ir kūną. Paieškosim geresnio palyginimo.

Lekia keli keliautojai senobės orlaiviu. Atsimerat, tokia didelė pūslė, pilna dujų, o apačioje prikabinta pintinė su žmonėmis. Vėjas neša orlaivį virš jūros. Dujos išsenka. Orlaivis kas kart žemyn. Jūroje mirtis. Žmonės išmeta viską, ką gali, kad palengvėtų, kad bent kiek pakiltų, kad kaip nors, kaip nors dalėktų iki išganingo krašto. Meta jie viską ir visą balastą, ir pačią pintinę ir dargi savo drabužius. C. V-ba numetė nuo „Trimito“ viską, ką galėjo, kad tik prilėktų gyvas iki išganingo krašto. O tas išganingas kraštas laikraščiui, tai toji valanda, kada laikraštis pradeda apmokėti pats save. Nevyksta man palyginimai, nes ir tas nėra geras. Pasakysim „Trimitas“ badauja.

Mes šauliai iki šiol nesugebėjom savo jėgomis išlaikyti jį. „Trimitas“, mūsų dvasios reiškėjas, iki šiolai minta išmaldomis. Taip yra. Iš pat pradžios iki šiolai mūsų laikraštis neša deficitą. Pradžioj nedateklių padengdavo mūsų visuomenė, dėdama auksinus ir skatikus į ištiestas ant gatvių ideinių šaulių rankas. Paskui padėjo amerikiečiai. Dar paskui buvo išmaldaujama iš valdžios... Visą laiką ideiniai „Trimito“ darbuotojai rūpinosi, sielvartojo, maldavo, galvojo, svajojo. Ir štai atėjo valanda. Dar tvirtas materialus pagrindas nepasiektas. Išmaldos baigiasi. Mat reikia taupyti. Sako: jau laikas jums stovėti ant savo kojų. O čia „Trimitui“ būtinai reikia valgyti: valgyti rašytojų ir darbuotojų lūpomis, valgyti mašinų ratais, valgyti popieriaus fabrikų gariniais katilais. Ką daro badaujantis? Parduoda ką gali. Štai C. V-ba nuvilko „Trimitui“ apsiaustą, apkarpė kas buvo mažiau svarbu. Taigi ne laikina liga, ne staigi nelaimė privertė C. V-bą taip padaryti. Ji įpjovė seną įtvinkusį votį. Šauliai, atriškim, nuimkim raikščius ir vatą nuo vočio. Gana jį slėpti. Šitas, ne visai švarus skudurlys, tai mūsų: tik maža šaulių dalelė skaito savąjį organą. Kad jį skaitytų visi šauliai, tai „Trimitas“ turėtų daug daugiau ėmėjų negu visi kiti Lietuvos laikraščiai. [rankraštis netaisytas]

Reikia paminėti, kad nuo 1929 metų, padaugėjus prenumeratorių skaičiui ir padidinus tiražą, kasmet „Trimitas“ ne tik pradėjo save išlaikyti, bet nešdavo pelno Šaulių sąjungai, metinės prenumeratos kaina nuo 1936 metų nukrito iki 5 litų. Ar galime tai padaryti ir mes, XXI amžiaus šauliai? x

I DALIS. PARTIZANŲ UNIFORMAS ATKURIANTIS DIZAINERIS GIEDRIUS PAULAUSKAS

„PARTIZANAI TURĖJO MAŽAI, BET JIEMS TAI BUVO LABAI DAUG“

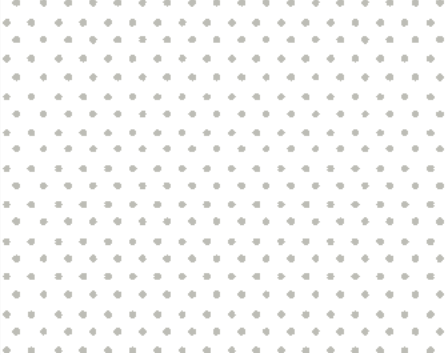
9

Tekstas – Algimantė Ambrulaitytė
Nuotraukos – Karolina Savickytė

Su kolege įeiname į dizainerio Giedriaus Paulausko studiją. Ji – maža, tačiau čia telpa tiek daug: sukabinti kariniai švarkai, kitoje pusėje – kelnės, kampe pakabinta atkurta partizano milinė (paltas), ant stalo padėtos atkurtos partizanų kepurės ir antsiuvai. Čia taip pat matosi eskizai, siuvimo mašina, su kuria buvo anksčiau siuvamos partizanų kepurės, senos nuotraukos, iškarpos bei išdėlioti skiriamieji uniformų ženklai.

„Vakar ruošiausi jūsų atėjimui, – taria dizaineris, mums žvalgantis po studiją, – nėra taip lengva viską gražiai sukomponuoti. Reikia pasistengti. Man svarbu, kad viskas turėtų tinkamą vietą ir gerai atrodytų.“

G. Paulauskas yra dizaineris, jau daugiau nei penkerius metus atkuriantis pokario uniformas, kurias nešiojo partizanai. Kodėl jam buvo svarbu atkurti būtent šių partizanų uniformą? Jo teigimu, pokario laikotarpį didesnė dalis žmonių labiau niekina nei vertina teigiamai, todėl reikia apie tai daugiau kalbėti.

„Aš galvoju, kad mums anksčiau reikėjo pradėti šį projektą. Jau tiek yra praleista. Jūs esate jauni. Tačiau mes irgi buvome jauni. Buvo gyvas ir mano senelis, kuris taip pat buvo partizanas. Tačiau neklausinėju jo apie šį laikotarpį. Partizaninio karo laikotarpis man buvo įdomesnis, kai dar buvau mažas, tačiau tada buvo dar sovietų metai ir apie partizanus girdėdavome arba labai mažai, arba niekinančius dalykus. Mums niekas neaiškino, kas buvo „miškinis partizanas“, kad jie buvo didvyriai ir gynė mūsų valstybę. Vėliau, kai paaugau, nieko nebeklausdavau. Galiausiai tie žmonės, kartu ir mano senelis, iškeliavo ir tik tada pradėjau galvoti, kad tai mums yra labai svarbi tema ir reikia apie tai kalbėti“, – savo patirtimi dalijasi dizaineris.

Jis taip pat priduria: „Yra daug leidinių, galima paskaityti istorijų. Tačiau kitas dalykas, kai pats gali pamatyti, paliesti, apčiuopti. Todėl man toks svarbus šis partizanų uniformų atkūrimo projektas. Svarsčiau, kaip galėčiau prisidėti, tad norėčiau žmonėms parodyti, kaip atrodė pokario partizanų uniforma. Juk šiandien yra išlikę labai mažai atskirų uniformų dalių. Norisi palikti tai ateities kartoms, kad niekada niekas nepamirštų šio laikotarpio.“

Partizano uniforma, pasak dizainerio, susidėdavo iš kelnų, švarko, milinės, batų, kepurės, ekipuotės. Taip pat ir iš skiriamųjų ženklų: kepurženklis, antsiuvų, laipsnių, nuopelnų juostelių.

„Tai yra uniformos visuma. Ir neišeina bendrai apie tai pasakoti, nes yra begalė detalių. Tas pats švarkas turi tiek daug detalių, kurios yra labai svarbios“, – sako G. Paulauskas.

Tad šiandien kartu su dizaineriu pakeliaukime visu uniformos atkūrimo procesą ir susipažinkime su istorijomis ir kodėl tokia svarbi kiekviena detalė. Šiandien su G. Paulausku pasikalbėkime apie atkurto švarko istoriją. Apie kitas atskiras uniformos dalis bei jų istorijas skaitykite vėlesniuose žurnalo „Trimitas“ numeriuose.

Kiek šiuo metu yra išlikusių partizanų uniformų?

Pokario partizanų uniformų nėra išlikę. Yra išlikęs tik Antano Kraujelio-Siaubūno švarkas. Tačiau ir jis yra vėlesnio laikotarpio. Tai galima matyti iš apykaklės, kuri jau yra atvira. Pokario partizanų apykaklės buvo stačios. Tik vėliau Lietuvos kariuomenė priėjo prie išvados, kad stačios apykaklės yra labai nepatogios. Skųsdavosi ir patys karininkai, kad su švarku stačia apyakle tik stovėti arba žygiuoti. Buvo sudėtinga dirbti prie stalo. Todėl švarkus pradėjo gaminti su atverstomis apykaklėmis.

Taip pat yra išlikusi Juozo Urbono-Jonuko kepurė. Bet ji irgi yra vėlesnė, nes jis išėjo „į partizanus“ 1951 metais. Juos suėmė 1956 metais.

Man labai svarbu, kad uniforma būtų atkurta nepriekaištingai: nebūtų klaidų, netikslumų ar neatitikimų. Nepasiliksiu jos sau. Ji liks ateities kartoms.

Pasirinkote būtent šio modelio švarką, nes nėra išlikę pavyzdžių?

Ir dėl to. Tačiau jis man atrodė svarbiausias. Tokio modelio švarką nešiojo vadai, pavyzdžiui, Jonas Žemaitis-Vytautas. Iš nuotraukų galima pastebėti, kad dėvi ir Tauro apygardos Vytauto rinktinės vadas, ir pats apygardos vadas Aleksandras Grybinas-Faustas, štabo karininkas Vytautas Gavėnas-Vampyras, Balys Vaičenas.

Pavyzdžiui, Tauro apygardos vadas A. Grybinas-Faustas šį švarką gavo iš savo sesers. Jos vyras Juozas Karvelis-Šernas buvo tarpukario kapitonas, karininkas. Jį 1941 metais suėmė ir išvežė. Sakė, kad į kažkokius mokymus, tačiau visiems buvo aišku, kad į tremtį. Ir sunaikino. Taip liko švarkas. Būtent taip partizano Karvelio žmona rašo savo prisiminimuose, kad po vyro mirties švarką perdavė savo broliui. Šiaip A. Grybinas-Faustas apskritai nebuvo karininkas. Jis vienintelis iš vadų, kuris, būdamas civilis, pasiekė pačią aukščiausią poziciją – apygardos vado postą. Ir tuo labiau kad jis buvo prieštaringas: buvo paskirtas štabo vado adjutantu ir paskui pašalintas iš šių pareigų. Krito iki eilinio. Vėliau vėl pakilo iki apygardos vado. Jis yra žuvęs būtent su šiuo švarku.

O kaip keitėsi pats švarko modelis?

1936 metais susivienodina kariuomenės ir Šaulių sąjungos uniformos – šauliai gauna identiškas uniformas: švarkai, kelnės, kepurų forma. Aišku, skiriasi ženklavimas, kantuko forma, sagos. Nepriklausomybės laikotarpiu (20 metų) kariuomenės uniforma keitėsi šešis kartus. Pokario partizanų nuo 1934 iki 1940 metų

uniforma nekinta. Pats švarko sukirpimas lieka toks pats nuo 1931 metų. 1940 metų gegužę išeina įsakymas ir pasikeičia uniforma, o birželį mus okupuoja sovietai. Taip užsibaigia uniformos su ženklavimais egzistavimas. Pati švarko forma išlieka, tačiau, atėjus sovietams, pakeičiami ženklavimai. Visas uniformas tada turėjo pagaminti iki 1942 metų. Ir su šiuo nauju švarku turėjo būti visa kariuomenė. Būtent aš tą švarką ir atkūriau, nes jo praktiškai nėra. Yra likę *miškai*: kai, pavyzdžiui, karininkai, nenorėdami siūti naujo švarko, nuo seno ardo apyaklę ir pakeičia nauja, ardo pridėtines kišenes, palieka tik antkišenių.

Atėjus sovietams taip pat nuo uniformos buvo nuimti antpečiai, liko tik sagos ir kepurženklis su Vyčiu.

Per kiek laiko atkūrėte švarką?

Dvejus metus. Aišku, ne nuolat dariau. Turėjau važiuoti rinkti medžiagą, aiškintis, gilintis į kiekvieną detalę. Pirmi bandymai nepavyko, arčiau, dariau iš naujo. Nėra taip, kad atsėdė ir padarai per mėnesį. Jau po kurio laiko supratau, kad nešiu siuvėjoms, jog prisiūtų kokią detalę, sumokėsiu pinigų, tačiau greičiausiai vis tiek teks ardyti ir daryti iš naujo. Jos padaro, aš pamatau klaidų ir padarau tinkamai. Toks tas procesas, jeigu nori tai padaryti profesionaliai. Rankovės buvo persiutos bemaž septynis kartus. Pirmiausia, petelius įsiuvo šiuolaikiškai. Galvoju, kad ne taip anksčiau atrodė. Tad ardėme ir darėme iš naujo. Vėliau taip pat buvo padaryta įvairiausių klaidų. Negalėjau jų palikti, tad dirbome, kol pavyko tai padaryti nepriekaištingai.

Viską darome kaip originalių švarkų. Turi susirinkti visas detales ir susirašyti, nes tai yra svarbu. Pavyzdžiui, kišenė – būtent taip ją seniau užtvirtino (1 nuotr.). Atkūrėme ir tokių patį dygsnių tankumą kaip originaliame švarke. Ir tai pavyko padaryti tik rankomis. Taip pat ir petelius reikėjo siūti rankomis, nes jie stori, kaip ir originalių švarkų.

Grįžtant prie kišenės, dariau uždėtinį antkišenį kaip 1931 metų švarko modelyje. Blogai išmatavome plotį ir prisiuvo tą kišenę per didelę. Viską reikėjo išardyti. Išardžius tenka perkirpti visą detalę. Ir vėliau atsiranda įsiuvas, kurio originaliame švarke nėra ir neturi būti. Tad po šios klaidos reikėjo mesti lauk visą švarką – jis sugadintas. Nesinorėjo to daryti, tad reikėjo sugalvoti, kaip tai paslėpti. Aš uždaigčiau, „užauginau“ dar audinio ir tada aukščiau per keletą milimetrų skėliau liniją ir pratęšiau perkirpdamas, pasiūdama kitą antkišenį, >

kuris buvo mažesnis. Tų klaidų buvo ir jas reikėjo taisyti. Arba, pavyzdžiui, švarko pokraštis yra krūtinės formos, o padarėme tiesiai. Gerai, kad nebuvo išmuštos kilpos, nes vėl viską iš naujo reikia daryti – formuoti, kad būtų išlenkta.

Kitas dalykas, sunkiai sekasi rasti kai kurias būtinas detales. Niekur nepavyko nusipirkti vinukų, kurie laikydavo apykaklę (4 nuotr.). Juos gamino juvelyras pagal užsakymą. Pati apykaklė yra originali – tarpukario kariuomenės karininko. Galima matyti, kad ji vadinosi „Napoleonas“. 39 numeris. Pagaminta pirmame Lietuvoje baltinių fabrike. Tokių detalių ir kolekcininkai ieško.

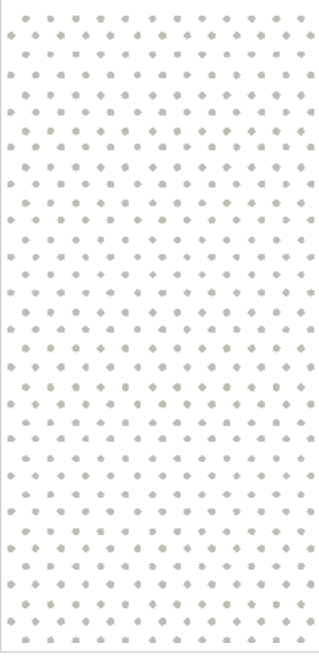
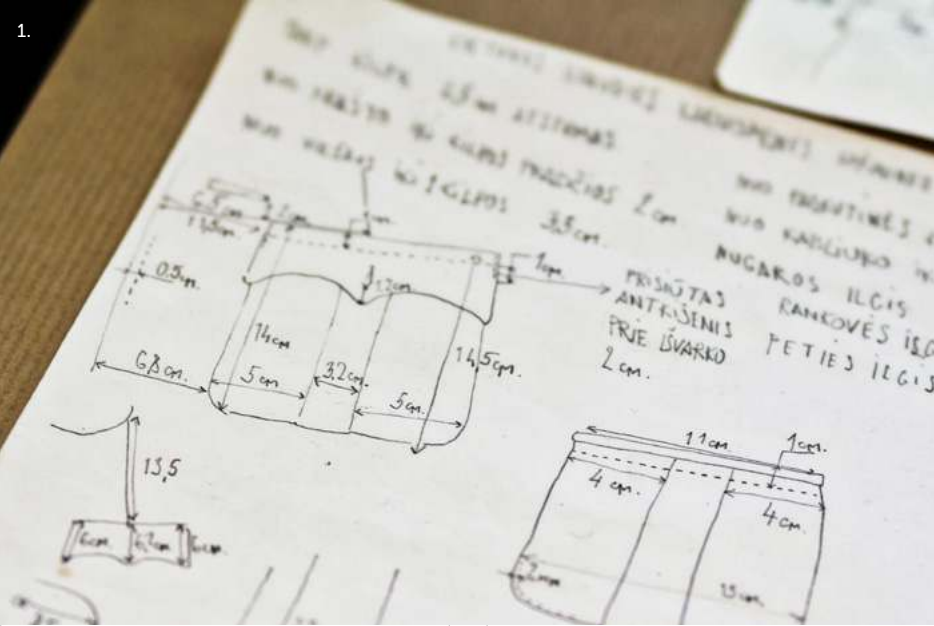
Visi šie procesai užima laiko. Kai kada žmonės, pamatę visas atkurtas uniformos detales, man sako, kad tai yra mažai ir kaip gali visas procesas užtrukti tiek laiko. Tačiau reikia suprasti, kad partizanai nors ir turėjo mažai, tačiau jiems tai buvo labai daug. Ir norint tą kiekvieną detalę atkurti nepriekaištingai, reikia ne tik mokėti siūti ar piešti, tačiau ir susirinkti visą medžiagą, ją išanalizuoti.

Bet, matau, atkūrėte ne vieną švarką. Kitas kiek kitoks. Kokia šio švarko istorija (5 nuotr.)?
Šis švarkas yra grynai partizanų laikotarpio. Jis buvo pagal tą laikotarpį trumpas ir su rankogaliais. Iš tarpukario išliko stati apykaklė, antpečiai ir pridėtinės kišenės. Visa kita yra pagal pokario madą. Mūsų kariuomenėje tokio modelio švarko niekada nebuvo. Buvo tik britų kariuomenėje ir paskui atsirado tarp civilių.

Prie šio švarko taip pat labai ilgai dirbau. Išardžiau amerikiečių Antrojo pasaulinio karo švarką. Šis švarkas per laiką pažaliavo, tad labai atitiko spalva. Visą irgi rankomis darėme, siuvome.

Labai gražus.
Labai gražus tas modelis. Čia yra tarpukario modelio švarkas, kurį nešiojo partizanai. Kai pamačiau nuotraukose jį vilkint, pagalvojau, kad gal pasisiuvo vienas partizanas ir nešioja. Arba, pavyzdžiui, nusidėvėjo švarko apačia, nukirpo tą vietą ir pasidarė trumpą. Tačiau pamačiau kitą partizaną, vilkintį tokį patį švarką. Pradėjau ieškoti ir supratau, kad toks modelis buvo gana plačiai išplitęs.

Pradėjęs domėtis to švarko istorija, atradau, kad Lokio rinktinės Erškėčio būrio vadas, pasirodo, buvo siuvėjas. Jis prisiminimuose rašo, kad, į štabą atėję partizanai, būdavo suplyšę. Tad vadas jiems siūdavo uniformas. Tai toks unikalus dalykas.

Pradėjęs domėtis atradote dar kokių nors naujų dalykų?
Vienas iš tokių ryškesnių – ši žalia juostelė antpečių galuose (3 nuotr.). Žiūrėdamas į nuotraukas, užfiksuočiau, kad eina kažkokia juostelė, bet, kai nespaltvota nuotrauka, nesuprasdavau, ar čia šiaip pasisiuvo, ar tai privaloma uniformos dalis. Žinojau, kad karininkai, kurie išeina į atsargą, užsisiuva auksinę juostelę antpečio gale palei pat kraštą. Dėl to buvo matyta. Tada sužinojau, kad Dainavos ir Tauro apygardose būdavo prisiuvama trispalvė juostelė kaip skiriamasis ženklas.

Ir galiausiai šiomet pradėjau skaityti dokumentus. 1949 metais susirenka visi apygardų vadai arba jų atstovai ir priima įsakymus dėl antsiuvų, ženklavimo, pačios uniformos nešiojimo. Ir yra nusprendžiama, kad partizanas tarpukario Lietuvoje turi nešioti uniformą su jam priklausiusias laipsniais, skiriamaisiais ženklais.

Taip pat rašoma, kad antpečių galuose turi būti prisiuvama būtent tokia 0,8 centimetro pločio žalia juostelė. „O geras, šito nežinau“, – tada pagalvojau.

Ir tų skiriamųjų juostelių yra kur kas daugiau. Kariai, partizanai prie uniformų segėdavo orumo, narsumo ir rėmėjų juosteles. Rėmėjų yra geltona ir žalia juostelė. Narsumo – raudona su juodais brūkšneliais galuose, o orumo – žalia su juodais brūkšneliais galuose. Tas juosteles irgi atkursime ir atsiras ant uniformos švarkų.

Lygiai taip pat radau, kad būdavo unikalūs skiriamieji ženklai pagal rangus. Dažniausiai nebuvo žiūrima į antpečius. Partizanai kartais gaudavo uniformas ir nenusiimdavo skiriamųjų žvaigždučių ant antpečių. Jis žino, kad yra ne karininkas, bet vis tiek nešioja. Dainavos apygardoje šis klausimas buvo sprendžiamas kitais būdais: rinktinės vadas ant švarko būdavo prisisekęs tris trikampėlius su trispalve ir viduryje įsegtas Gedimino stulpas, kuopos vadas ženklindavosi geltonu, žaliu ir raudonu trikampėliais. Dar ne viską esu išanalizavęs, tačiau nuotraukose akivaizdžiai matyti šie dalykai.

Galima suprasti, kad partizaniniame laikotarpyje yra tokių niuansų: uniforma kinta, tobulėja, yra išleidžiami įsakymai. Tikiu, kad po poros metų vėl ką nors naujo sužinosiu. Dar daug yra medžiagos, kurią reikia išanalizuoti, gilintis.

Lygiai taip pat skaitydamas atradau istorijų, kaip per uniformas pakliūdavo į pasalas, žudavo. Pavyzdžiui, per ryšininką

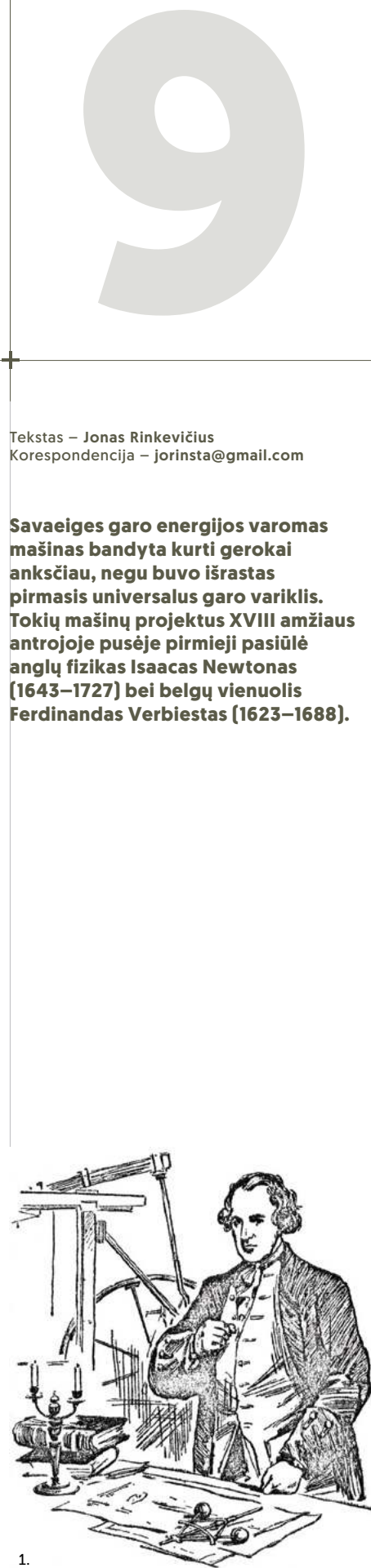
susitariama, kad yra gautas švarkas ir gali ateiti į sutartą vietą jį nusipirkti. Kažkas paima ir išduoda. Arba ryšininkui pasiūlomas Lietuvos kariuomenės karininko švarkas, ryšininkas perduoda tą informaciją partizanams ir kažkuris ateina pasiimti. O ten, pasirodo, yra suorganizuota pasala. Ryšininkas irgi nežino. Atėjusį partizaną sunaikina. Ir tokių istorijų būta ne viena ir ne dvi.

O kaip dėl moterų partizanių: turėjo uniformas, jas vilkėjo?
Kiek teko analizuoti, ne. Vienoje nuotraukoje matyti, kaip Vanagas įteikia merginoms apdovanojimus. Ir rašoma, kad jos buvo partizanės. Tačiau jos toje nuotraukoje buvo be uniformos. Bet fotografuodamosi su vadais jau vilkėjo jas. Tad leidžia suprasti, kad joms nuotraukai tas uniformas davė partizanai. Ryšininkės taip pat nelabai galėjo nešioti uniformos. Jos

turėjo atrodyti kaip civilės. Bet, kai ateidavo nusifotografuoti, dažniausiai partizanai joms duodavo užsidėti švarką.

Nors ir nėra informacijos, kad moterys turėjo savo uniformą, galvoju ateityje atkurti uniformą ir ant moters – kad jai tiktų. ×

- 1. Švarko kišenės eskizai su matmenimis.
- 2. Švarko kišenė. G. Paulauskui buvo svarbi kiekviena detalė, tad atkūrė ir tokį patį kišenių dygsnių tankumą kaip ir originaliame partizano švarke.
- 3. Žalia juostelė antpečio gale. 1949 metais vadai priėmė sprendimą, kad ši juostelė turi atsirasti ant visų partizanų švarkų.
- 4. Originali švarko apykaklė. Vinukai buvo gaminami pas juvelyrą specialiu užsakymu, nes dizaineriui niekur nepavyko gauti panašių, tokių, kokius anksčiau naudojo partizanai.

1.

9 SAVAEIGĖS GARO MAŠINOS IR JŲ KŪRĖJAI

Tekstas – Jonas Rinkevičius
Korespondencija – jorinsta@gmail.com

Savaeigės garo energijos varomas mašinas bandyta kurti gerokai anksčiau, negu buvo išrastas pirmasis universalus garo variklis. Tokių mašinų projektus XVIII amžiaus antroje pusėje pirmieji pasiūlė anglų fizikas Isaacas Newtonas (1643–1727) bei belgų vienuolis Ferdinandas Verbiestas (1623–1688).

I. Newtono savaeigė mašina turėjo būti varoma pro garo katilo siaurą tūtą besiveržiančio garo. Čia panaudotas reaktyviosios garo turbinos darbo principas, kurį dar II amžiuje prieš Kristų pasiūlė graikų mokslininkas Heronas ho Alexandreusas. F. Verbiesto savaeigio vežimėlio projekte iš garo katilo pro tūtą besiveržiantis garas turėjo sukti ratą su mentėmis, o šis krumpliaratinis mechanizmas – mašinos ratas. Tokį garo turbinos darbo principą 1629 metais pasiūlė italas Giovanni Branca (1571–1645). Tačiau šio tipo veikiančios garo turbinos buvo sukurtos tik XIX amžiaus pabaigoje. 1883 metais garo turbiną sukūrė ir įdiegė į gamybą švedų inžinierius Carlus Gustafas de Lavalis, (1845–1913), o 1884 metais reaktyviosios garo turbinos projektą pasiūlė anglų inžinierius Charlesas Parsonsas (1854–1931). Dabar tokios turbinos plačiai naudojamos šiluminėse ir atominėse elektrinėse bei didelės galios laivuose.

Sausumos transportui šio tipo varikliai netiko. Čia buvo pritaikyti stūmokliniai garo varikliai.

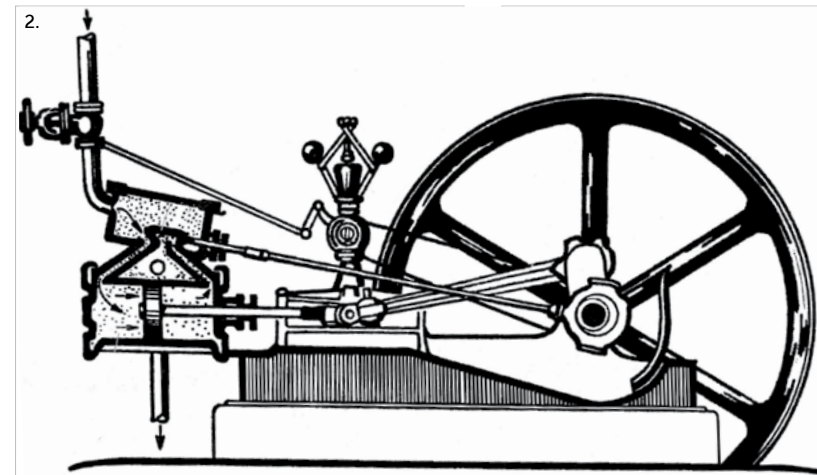
Cilindras ir stūmoklis – graiko Ktesibiosio išradimas. Jis dar II–I amžiuje prieš Kristų pasiūlė stūmoklinį vandens siurbį gaisrams gesinti. Garu pastumti stūmoklį cilindre – italų tapytojo ir mokslininko Leonardo da Vinci idėja. Daug naujovių kuriant garo variklį pasiūlė prancūzų išradėjai Thomas Savery (1650–1715), Denisas Papinas (1647–1712), anglų išradėjai Thomas Newcomenas (1664–1729), Johnas Calley ir rusų išradėjas Ivanas Polzunovas (1728–1766). Pirmieji jų sukurti garo varikliai (vandens keltuvai) buvo pritaikyti vandeniu iš gilių šachtų siurbti bei stacionarioms mašinoms sukti. Didžiausias nuopelnas kuriant universalų garo variklį priklauso anglų išradėjui Jamesui Wattui (1736–1819). 1784 metais jo sukurtas universalus stūmoklinis garo variklis su alkūninio veleno sukimosi greičio reguliatoriumi plačiai paplito to meto stacionariose bei savaeigėse mašinose.

Todėl J. Watto vardas su pagarba minimas ne tik Didžiojoje Britanijoje, bet ir visame pasaulyje. Jis buvo Didžiosios Britanijos Karališkosios draugijos bei daugelio šalių mokslų akademijų garbės narys. J. Wattas pirmasis pasiūlė šiluminės mašinos galią matuoti arklio jėgomis (dabar arklio galiomis) ir nustatė skaitinę jos reikšmę. Jo garbei vienas iš galios matavimo vienetų buvo pavadintas „vatu“ ir žymimas W (SI sistemoje: 1 AG lygi 736 W, arba 0,736 kW, o 1 kW lygus 1,36 AG).

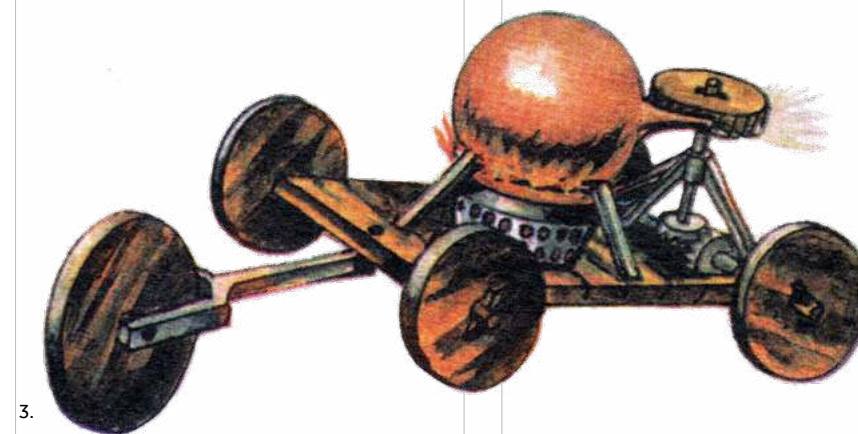
Prancūzų kariškis Nicolas Josephas Cugnot (1725–1804) pirmasis 1769 metais sukūrė ir išbandė savaeigę mašiną su savos konstrukcijos garo varikliu. Tai buvo pirmojo krovinio automobilio prototipas. N. J. Cugnot savaeigė garo mašina turėjo dviejų cilindrų garo variklį, triratę važiuoklę ir su trijų tonų kroviniu galėjo važiuoti 4,5 km/h greičiu. Priekinis mašinos ratas buvo varantysis ir kartu vairuojamasis. Jį pasukdavo tik kartu su rato priekyje įrengtu garo katilu bei varikliu.

Nedideliu slėgiu garas būdavo pakaitomis tiekiamas tai į vieną, tai į kitą cilindrą, suteikdavo stūmokliams slenkamąjį judesį ir krumpliatiebinio mechanizmo suko priekinį kreipiamąjį ratą. Kadangi priekinis ratas būdavo labai apkrautas, jį sukdavo dviese, o garo užtekėdavo keliolikai minučių. Vienas mašinos bandymas Paryžiaus gatvėse baigėsi nesėkmingai: mašina atsitrenkė į mūro sieną, katilas nukrito ir sprogo. 1770 metais N. J. Cugnot pagamino naują savaeigę mašiną su anglies pakura. Mašina buvo sėkmingai išbandyta, tačiau praktiškai nebuvo pritaikyta. Nuo 1794 metų šis garo vežimas yra saugomas Paryžiaus meno ir amatų muziejuje, o jo atvaizdas tapo prancūzų inžinierių automobiline draugijos emblema.

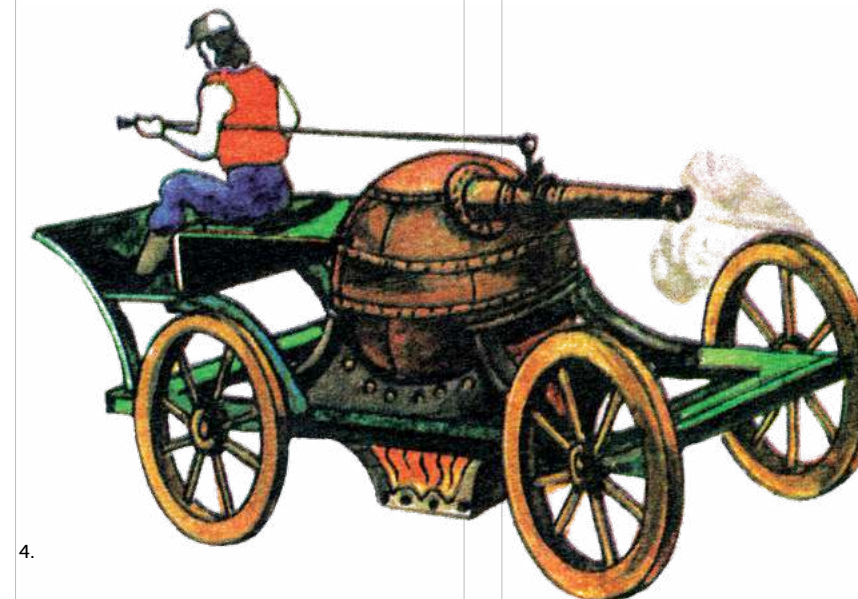
Svarbus technikos istorijos puslapis, kuriant savaeigės garo mašinas, priklauso Anglijos išradėjams. 1784 metais veikiančių garo vežimėlio modelių su automatinio sklendiniu

2.

3.

4.

1. J. Wattas.

2. J. Watto universalus stūmoklinis garo variklis.

3. F. Verbiesto savaeigio garo vežimėlio projektas.

4. I. Newtono savaeigės garo mašinos projektas.

J. Wattas pirmasis pasiūlė šiluminės mašinos galią matuoti arklio jėgomis (dabar arklio galiomis) ir nustatė skaitinę jos reikšmę.

garo tiekimo įrenginiu sukonstravo J. Watto mokiny mechanikas Williamas Murdochas (1754–1839). 1802 metais kitas jo mokiny išradėjas Richardas Trevithickas (1771–1833) pagamino garo ekipažą su didelio skersmens galiniais ratais; jo garo variklis buvo įtaisytas gale. Judesys nuo vieno cilindro variklio per alkūninį mechanizmą, kurio pirmąkart 1779 metais užpatentavo prancūzas Jamesas Pickard'as, krumpliaratiu būdavo perduodamas galiniams ratams. Ekipažo priekyje sėdėdavo vairuotojas, o jo gale – garo katilą prižiūrintis kūrėjas. Dešimt keleivių ekipažas veždavo iki 16 km/h greičiu. 1803 metais R. Trevithickas pasiūlė bėginio garo vilkiko projektą, todėl šį išradėją pagrįstai galima laikyti pirmosios bėginės transporto priemonės kūrėju.

Tinkamą eksploatuoti garvežį „Raketa“ 1814 metais sukūrė anglas George'as Stephensonas (1781–1848). Oficialiai jis pripažintas garvežio išradėju. Pirmasis geležinkelis, kuriuo važiuavo garvežiai, 1825 metais pradėjo veikti Anglijoje tarp Darlingtono ir Stoktono miestų, o Lietuvoje pirmosios geležinkelio stotys įrengtos 1858–1862 metais Peterburgo–Varšuvos geležinkelio ruože.

Garo variklis buvo pritaikytas ir laivuose. Pirmojo garlaivio išradėju oficialiai pripažintas amerikietis Robertas Fultonas (1765–1815), kuris 1801 metais Hudzono upėje sėkmingai išbandė garlaivį „Klermont“. Lietuvoje (Klaipėdoje) savaeigis garlaivis užregistruotas 1839 metais, o Nemunu (tarp Tilžės ir Kauno) garlaiviai pradėjo kursuoti 1854-aisiais.

1804 metais R. Fultono tėvynainis Oliveris Evansas (1755–1819) viešai pademonstravo iki šiol nematytą garu varomą transporto priemonę, galinčią važiuoti ir plaukti. Išradėjas savo kūrinių pavadino „Oructor Amphibolus“ (gr. *amphibios* – transporto ar kovos mašina, galinti plaukti vandeniu ir važiuoti sausuma). Tuo metu šie >

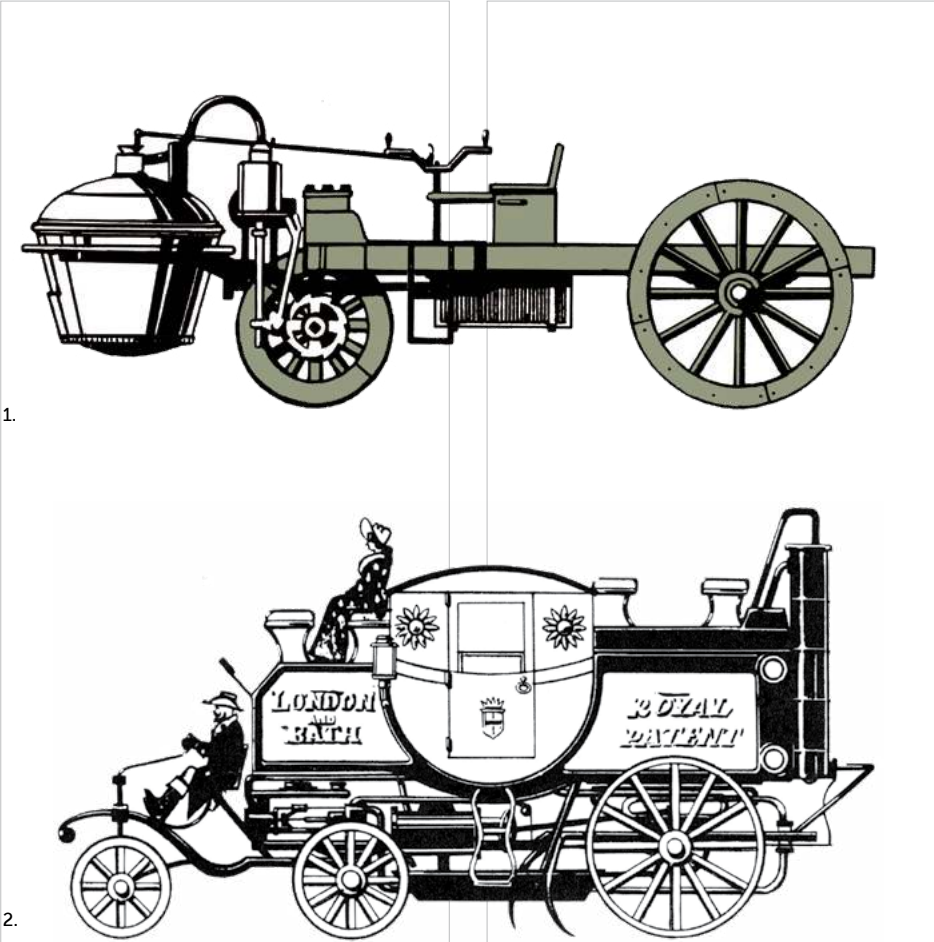
Savaeigės sausumos mašinos kur kas sunkiau skynėsi kelią į pripažinimą negu garvežiai ir garlaiviai. Šios sunkios garo mašinos klimpdavo į atvirą kelio gruntą, dažnai lūždavo.

„garomobiliai-amfibijos“ buvo netobuli ir plačiau nepaplitę. Dabar tokios paskirties universalios savaeigės transporto priemonės [amfibijos] tik su vidaus degimo varikliu dažniausiai yra skirtos kariuomenės reikmėms.

Savaeigės sausumos mašinos kur kas sunkiau skynėsi kelią į pripažinimą negu garvežiai ir garlaiviai. Šios sunkios garo mašinos klimpdavo į atvirą kelio gruntą, dažnai lūždavo. Tik XIX amžiaus trečiajame dešimtmetyje, pradėjus grįsti akmenimis kelius, jos jau turėjo tam tikrą pasisekimą. Nuo 1824 metų anglo Goldsworthy Gurney [1793–1875] sukonstruoti garo ekipažai reguliariai kursavo Londono gatvėmis, o 1832–1835 metais Williamo Churcho sukurtas 50 vietų omnibusas tarp Londono ir Birmingamo miestų galėjo važiuoti iki 40 km/h greičiu.

Didelį pasisekimą turėjo Walterio Hancocko [1799–1852] garo diližanai. Juose buvo įrengti didelio slėgio garo varikliai, o galiniai ratai varomi grandinine pavara. Vidutinis penkiaviečių diližanų greitis – 30 km/h.

Anglija iki XIX amžiaus vidurio pirmavo viešojo transporto srityje. Sukurti ir pirmieji dviaukščiai garomobiliai [dviaukščio autobuso pirmtakai], kurie vėliau tapo

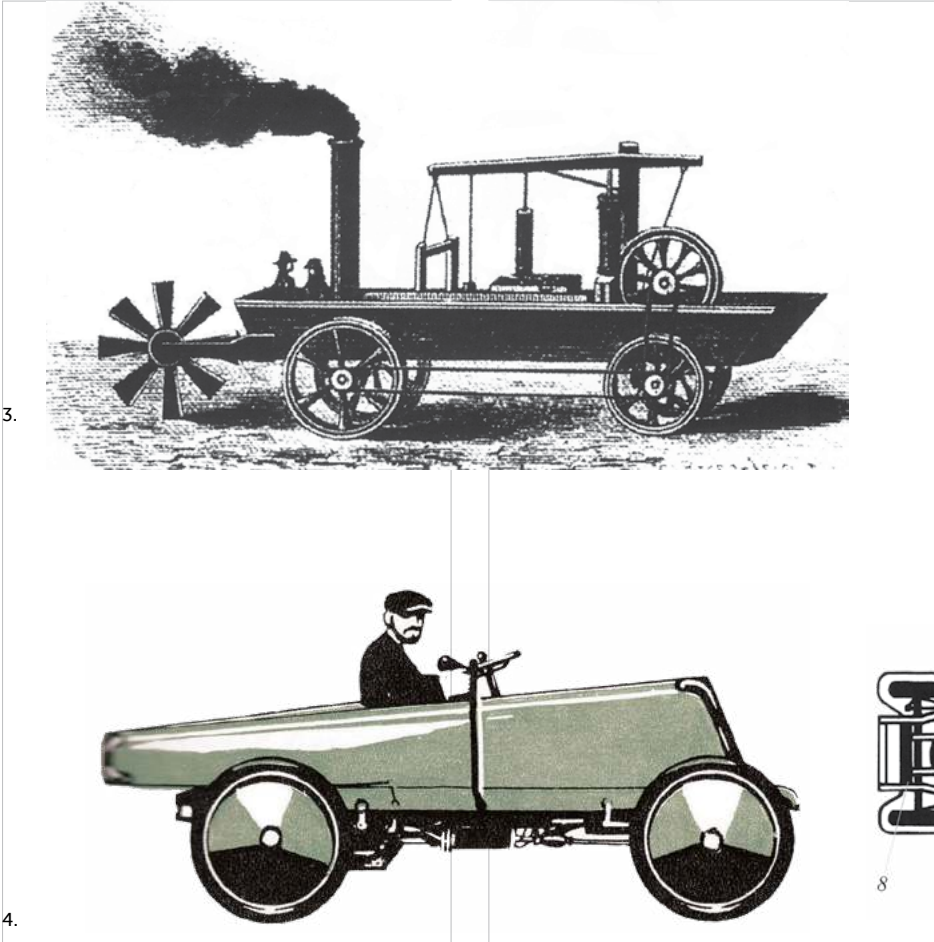
šalies simboliu. Pirmasis dviaukštis garomobilis 1900 metais pagamintas Londono laivų statybos įmonėje. Jo uždarame salone tilpo 10, o ant stogo po tentu – 15 keleivių. Kadangi jis buvo panašus į garlaivį, anglai jį vadino ne dviaukščiu, o dvideniu [double decker].

Bėgant laikui savaeigės garo mašinos tobulėjo, didėjo jų populiarumas, todėl tarp kinkomojo ir savaeigio transporto savininkų įsiplieskė aštri konkurencija. Savaeigio transporto priešininkai pasistengė, kad Anglijos parlamentas 1865 metais priimtų Kelių lokomotyvų įstatymą. Viename iš šio įstatymo punktų buvo teigiama, kad kiekvieno garo ekipažo priekyje turi eiti žmogus su raudona vėliavėle ir įspėti praeivius apie artėjantį pavojų. Savaeigė garo mašina, varžydama su kinkomuoju transportu, prarado pagrindinį savo pranašumą – greitį. Šis įstatymas buvo panaikintas tik 1896 metais, kai kitose šalyse jau riedėjo šimtai automobilių su vidaus degimo varikliais. Anglija užleido pirmaujančias pozicijas Prancūzijai, Vokietijai, o vėliau ir JAV.

Tobulinant savaeigių garo mašinų konstrukciją, pasižymėjo prancūzų konstruktoriai ir išradėjai, ypač Amedee Bollee, Albert'as de Dionas ir Leonas Serpollet.

Talentingas konstruktorius A. Bollee [1844–1917] daug pasidarbavo kurdamas bei tobulindamas keleivinius garo ekipažus – omnibusus. Vieną iš tokių aštuonių vietų omnibusų A. Bollee viešai pademonstravo Paryžiuje 1873 metais. Jame buvo įrengti du garo varikliai, kurie varė galinius ekipažo ratus. Omnibuso važiuoklė turėjo tamprią pakabą (linges), gumuotus ratus ir svėrė tris tonas. Vieno kilometro kelio ruožui naudojo 1,5 kilogramo anglių bei 7 litrus vandens ir galėjo važiuoti iki 55 km/h greičiu. A. Bollee omnibuso techniniai-ekonominiai duomenys buvo du kartus geresni nei geriausių Anglijos omnibusų. 1878 metais A. Bollee sukonstravo lengvą penkiavietį keturratį garo ekipažą „La Mancelle“, kuris pagal agregatų komponavimą panašus į šiuolaikinių automobilių. Šio ekipažo garo variklis buvo įrengtas priekyje, o garo katilas, vandens bakas ir degalų dėžė – gale. Čia panaudoti perspektyvūs mazgai ir mechanizmai, pavyzdžiui, kūginių krumpliaračių centrinė pavara ir krumpliaratinis diferencialas [diferencialą išrado jo tėvynainis Onésiphore Pecqueuris [1792–1852], nepriklausoma [atskira] ratų pakaba, tamprios padangos, vairo trapecija.

A. Bollee omnibusai buvo gana tobuli ir patikimi. 1881 metais sukonstruotas pašto omnibusas „La Rapide“ su didelio slėgio

garo varikliu galėjo važiuoti 60 km/h greičiu ir buvo eksploatuojamas pašto tarnyboje iki 1900 metų. Savo vertingą patirtį savaeigių mašinų konstravimo srityje jis perdavė sūnums Amadey ir Léonui, kurie konstravo savaeigius ekipažus ne tik su garo, bet ir su vidaus degimo varikliais.

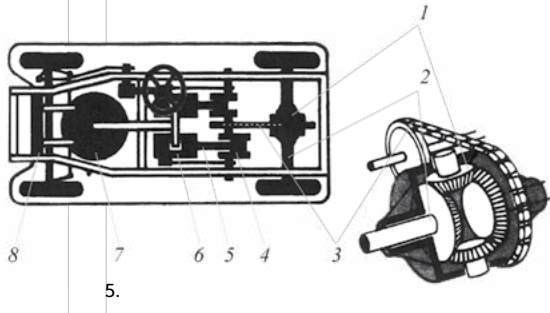
Grafas A. de Dionas [1856–1946] savaeigėmis mašinomis susidomėjo jaunystėje, ir šią aistrą technikai išlaikė visą gyvenimą. 1883 metais jis kartu su mechaniku Georgesu Boutonu [1847–1938] ir tarnautoju Charlesu Trepardoux įsteigė savaeigių mašinų gamybos firmą „De Dion-Bouton-Trepardoux“, kuri automobilius gamino iki 1932 metų. Nuo pat savo veiklos pradžios A. de Dionas puoselėjo mintį sukurti lengvą individualaus naudojimo garo ekipažą. Tokį dvivietį savaeigį garo ekipažą jis pagamino 1884 metais. Prie šio ekipažo būdavo kabinama dviratė priekaba keleiviams. Į automobilių kūrimo istoriją A. de Dionas įrašytas kaip kelių reikšmingiausių išradimų autorius. Jis pirmasis pasiūlė iš vamzdelių sukonstruotą važiuoklę, nepriklausomą [atskirą] galinių ratų pakabą, kurioje ratai su tiltu būdavo sujungti linguojančiais pusašiais [lankstais]. Išradėjo garbei šis įrenginys pavadintas de Diono pakaba. A. de Dionas išrado pavarų dėžę su nuolatinėmis krumpliaračių jungtimis, kurioje atskiros pavaros

jungiamos krumpliuotomis movomis [synchronizatorių prototipas]. Jis domėjosi ir vidaus degimo varikliais. Talentingo konstruktoriaus sukurti greitaiegiai [alkūninio veleno sukčių dažnis – iki 1 500 min.-1] keturtakčiai benzininiai varikliai su savos konstrukcijos baterine uždegimo sistema veikė gerai bei patikimai ir buvo taikomi ne tik prancūzų, bet ir anglų, vokiečių, italų bei amerikiečių automobiliuose.

Daug naujovių tobulinant garo automobilių konstrukciją pasiūlė prancūzas Leonas Serpollet [1858–1907], kuris šios rūšies transportui išliko ištikimas visą savo gyvenimą. Pirmąją tokią mašiną jis sukonstravo 1888 metais. Savo ekipažuose L. Serpollet pirmasis pritaikė ekonomišką, saugų gyvatuko katilą, o vietoj anglių pradėjo naudoti skystus degalus [žibalą]. Šie patobulinimai labai pagerino garo variklio konstrukciją, priežiūrą, o pagal techninius ir ekonominius rodiklius jo variklis prilygo kai kuriems benzininiams varikliams. Su tokios konstrukcijos lenktyniniu garo automobiliu 1903 metais pasiektas 136 km/h greitis.

XX amžiaus pradžioje garomobiliai ypač plačiai paplito JAV. Firmos „Baker“, „Brooks“, „Curran“, „Delling“ iki 1934 metų gamino ne tik krovininius garomobilius, omnibusus,

1. N. J. Cugnot garo vežimas.
2. G. Gurney omnibusas.
3. Amerikiečio O. Evanso garomobilis-amfibija.
- 4–5. Prancūzo L. Serpollet garomobilis.

bet ir lengvuosius automobilius. Ypač išgarsėjo brolių Francio E. Stanley [1849–1918] ir Freelano O. Stanley [1849–1940] sukonstruoti lenktyniniai garomobiliai. Su vienu iš jų 1906 metais buvo pasiektas pasaulio greičio rekordas [206 km/h].

Paskutiniai garomobiliai veikė tyliai, palyginti mažai teršė aplinką, tačiau jų eksploatacija buvo brangi, o paleidimas sudėtingas. Garo automobilių lyginamoji galia, tenkanti masės vienetui, buvo tris kartus mažesnė negu automobilių su benzino varikliais. Krovininiams ir viešajam transportui [omnibusams] garo varikliai dar iš bėdos tiko, o lengviesiems automobiliams jie buvo nepriimtini, todėl pamažu juos nurungė automobiliai su vidaus degimo varikliais. x

ARTIMOJO KONTAKTO SU ATEIVIAIS IŠ KOSMOSO FENOMENAS:

AR PAGROBIMAI IŠ TIESŲ REALŪS?

Tipiškas ateivis iš kosmoso dažniausiai vaizduojamas kaip smulkaus kūno sudėjimo, neaukšta tamsios odos būtybė su neproporcingai didele galva ir bejausmėmis akimis.

Tekstas – Martynas Juocevičius,
Lietuvos etnokosmologijos muziejus

Mintis, kad žmogus nėra vienintelė protaujanti būtybė visatoje, istoriškai kur kas senesnė, nei gali pasirodyti iš pirmo žvilgsnio. Ji būdinga ne tik šiuolaikiniam mokslui: tolimais gyvenamais pasauliais tikėjo daugelis archajinių kultūrų, apie šią galimybę samprotavo senovės egiptiečių, šumerų, graikų, indų, kinų išminčiai. Per pastaruosius kelis šimtmečius Vakarų

filosofinėje ir grožinėje literatūroje būta net mėginimų „režisuoti“ – modeliuoti – susitikimą su būtybėmis iš kosmoso platybių, net numatyti galimas tokios akistatos pasekmes. Prisiminkime, pavyzdžiui, Christiaano Huygenso, Christopherio Fenno, Roberto Mertono, Voltaire’o, Juleso Verne’o, Herberto Wellso, Konstantino Ciolkovskio ir kt. kūrinius.

Nejaugi kažkas (NSO tyrinėtojai, valstybės saugumas, vyriausybė), žinodamas apie tokią situaciją, slepia tiesą nuo plačiosios visuomenės?

Visgi sutariama, kad modernusis „skraidančiųjų lėkščių“ ir susidomėjimo ateiviais iš kosmoso bumai, ko gero, kilo 1947 metais, kai JAV lakūnas mėgėjas Kennetas Arnoldas paskelbė danguje virš Uolėtųjų kalnų (Vašingtono valstija, JAV) regėjęs neįprastą keistų objektų, kaip dabar pasakytume – NSO, eskadrilę. Žiniasklaida K. Arnoldo matytą reiškinių netrukus susiejo su „marsiečiais“. Nežemiškų būtybių, pilotuojančių tarpžvaigždinius laivus, tema tapo labai populiari – liudijimai apie įvairausio plauko susitikimus su kosminiais ateiviais pasipylė kaip iš gausybės rago, ypač JAV.

6-ajame XX amžiaus dešimtmetyje susiformavo specifinė „artimo kontakto“ liudininkų grupė, teigusi, kad su atvykėliais iš tolimųjų pasaulių bendrauja tiesiogiai. Šiame pranešimų sraute galime aptikti pasakojimų ne tik apie geranorišką „bendravimą“ ir „bendradarbiavimą“, tačiau ir atvejus, kai „pilkieji neužaugos“, „žalieji žmogeliukai“, „didžiagalviai nykštukai“, žodžiu, nemalonios išvaizdos humanoidinės būtybės ciniškai, agresyviai ar net šiurkščiai veikdavo prieš žmogaus valią – vadinamųjų „pagrobimų“ problema nuo 7-ojo XX amžiaus dešimtmečio tapo kone pagrindiniu ir itin prieštaringai vertinamu NSO fenomeno aspektu.

Bene pirmoji modernaus žanro ateivių pagrobimo istorija, kurią ėmė aktyviai eskaluoti viešieji informacijos kanalai, priklauso Betty ir Barney Hillams iš Naujojo Hampšyro. 1961 metų rugsėjo 19 dienos naktį važiuodami Trečiuoju plentu į Portsmutą, sutuoktiniai išvydo ant kelio nusileidusį keistą švytintį objektą ir, išlipę iš automobilio, nusprendė jį apžiūrėti iš arčiau. Hillai tik prisimena ausis užgulusį duslų nemalonų garsą, o atsipeikėjo po poros valandų savo mašinoje už 35 mylių nuo įvykio vietos. Šiek tiek suglumę, kodėl pasuko aplinkkeliu ir nė trupučio nenutuokdami, kas su jais įvyko „iš tikrųjų“, Hillai sėkmingai parvyko namo.

Po kelių dienų Betty ėmė persekioti naktiniai košmarai, kuriuose neva ji su

vyru prievarta nuvesdinami į NSO vidų. Sutuoktiniai tapo irzlūs, jautė nepaaiškinamą nerimą – juos kankino nuojauta, kad „kažko svarbaus“ iš patirto įvykio neprisimena. Betty ir Barney kreipėsi į tuo metu žinomą Bostono psichiatrą, mokslų daktarą Benjaminą Simoną, kuris savo praktikoje taikė regresyvosios hipnozės metodą.

Per 45 valandų bendros trukmės „atmintį grąžinančios“ hipnozės seansus paaiškėjo, kas Hillams atsitiko per tas dvi „dingusias“ valandas: po to, kai Betty ir Barney stebėjo, kaip „skraidančioji lėkštė“ nusileidžia ant automagistralės, iš jo išlipusios pilkos žmogiškojo pavidalo būtybės juos paralyžiavo ir nugabeno į erdvėlaivį, ten atliko neįprastą medicininę apžiūrą, paėmė kraujo, odos ir plaukų mėginius. Po „procedūrų“ laivo kapitonas (ar vadas) Betty parodė žvaigždėlapį su pažymėtais skrydžių maršrutais. Iš tiesų nesuprantama, kam tai reikėjo daryti, nes „specialiu prietaisu“ Hillų atmintis tuoju pat buvo „išvalyta“, o jie patys įsodinti į savo automobilį, t. y. „paleisti“.

Dėl objektyvumo privalome pažymėti, kad daktaro Saimono nebuvo apėmusi visuotinė NSO karštligė. Hillų atvejis jam pasirodė įtikinamas – jų išgyvenimus jis perkėlė į bestselerių virtusių knygą „Pertraukta kelionė“. Jis kategoriškai atmetė nuomonę, kad sutuoktiniai sąmoningai melavo, tačiau nuo „ufonautų“ versijos susilaikė. Įdomu tai, kad Saimonas Hillų patirtį buvo linkęs interpretuoti kaip bendrą iliuziją, t. y. nuostabų ir retą atvejį psichiatrijoje – tam tikrą kolektyvinį „sapną“, kuriame suspina autentiška patirtis su jaudrintos vaizduotės padariniais, o gautąjį „siužetą“ sąmonė priima kaip realybę. Kiek vėliau „pagrobimų“ fenomeno tyrėjas Martinas Kottmeyeris pastebėjo, kad daugelį Hillų istorijos motyvų galima rasti 1953 metais sukurtame populiariame vaidybiniame filme „Užkariautojai iš Marso“, o Barney pasakojimas per hipnozės seansą apie ateivių išvaizdą iškilo praėjus vos dvylikai dienų po to, kai sutuoktiniai per televiziją pažiūrėjo seriale „Anapustinės ribos“ dalį, vaizduojančią lygiai tokius pačius ateivius. Šie sutapimai, anot M. Kottmeyerio, savaime nieko neįrodo, bet, mažų mažiausiai, priverčia susimąstyti.

Galų gale 1991 metais, praėjus 30 metų po šio įvykio, Betty per vieną interviu prisipažino, kad ji iki tos lemtingos dienos jau buvo pasidavusi 6-ojo dešimtmečio „ufonautų isterijai“, skaitė daug populiarios literatūros apie kosminius laivus iš kitų pasaulių ir jų pilotus, kartais grobiančius žmones, todėl vis dar nėra garantuota, kas jai su vyru nutiko iš tikrųjų, o kas ne... Hillų nutikimas, žinoma, buvo ne vienintelis, o tik pirmasis smarkiai išgarsėjęs ir galbūt paskatinęs prabilti apie kitus panašius

atvejus. Nuo 7-ojo dešimtmečio pradžios daugybė žmonių sakėsi buvę pagrobti ir tirti ateivių, o tai arba sužinoję per hipnozės seansus, arba supratę iš „panašių istorijų“ užuominų. Žodžiu, socialinis fenomeno rezonansas, ypač JAV, buvo didžiulis – „pagrobčių“ sindromas ėmė plisti lyg epidemija – per pusę amžiaus susikaupė tūkstančiai liudijimų (beje, žmonių, teigiančių, kad buvo pagrobti ateivių, esama ir Lietuvoje, ir šio teksto autoriui yra tekę su jais bendrauti)!

Tai kas gi čia dedasi? Gal vyksta masinė ateivių invazija? Nejaugi kažkas (NSO tyrinėtojai, valstybės saugumas, vyriausybė), žinodamas apie tokią situaciją, slepia tiesą nuo plačiosios visuomenės? Ar gali būti, kad pasaulinio sąmokslų teorijos šalininkai vis dėlto yra teisūs? Neskubėkime daryti skubotų išvadų. Gal esama kitokių, paprastesnių šio reiškinio paaiškinimų? Gal pirmiausia reiktų ištirti žmogaus psichikos paslaptis, giluminius sąmonės procesus? Gal problemą pirmiausia reiktų suvokti sociokultūriniame kontekste, o tik po to – kosminiame?

Mokslininkai, žinoma, pranešimus apie ateivių pagrobtus žmones vertina itin atsargiai ir kritiškai. Ne dėl to, kad ši tema mokslui yra „nepatogi“. Tiesiog daugelis pranešimų, gerai į juos pasigilinus, yra per menkai pagrįsti įrodymais, atitinkančiais elementariausius mokslinius standartus. Nustebsite, tačiau oficialiai nėra (arba yra, tik mes nežinome) patikimų pagrobimų liudininkų, stebėjusių „pagrobimo“ procesą (paradoksas, ar ne tiesa?), o „pagrobimų“ žymės ant kūno, pavyzdžiui, žaizdelės, savaime neįrodo sąsajos su NSO.

Tiesa, mažų mažiausiai yra viena išimtis, patvirtinanti taisyklę, – garsus NSO fenomeno tyrinėtojas iš JAV Buddas Hopkinsas bestselerių tapusioje knygoje „Liudytojų akimis. Tikra NSO pagrobimų ant Bruklino tilto istorija“ (liet. leidimas: „Tyrai“, Kaunas, 1997) išsamiai aprašo įvykį, kai 1989 metų lapkričio mėnesį Manhatano (JAV, Niujorkas) centre 3 valandą nakties ateivių vykdytą pagrobimą stebėjo trys nepriklausomi liudininkai. Per daugkartines apklausas jų pasakojimai visiškai sutapo: du Manhatano gatvėse patruliavę policininkai bei atsitiktinis praeivis, būdami skirtingose rajono vietose, vienu metu virš gyvenamojo namo pamatė švytintį disko formos objektą, iš kurio į vieno buto langą nukreiptu spinduliu „įplaukė“ kelios keistos būtybės ir po keliųolikos sekundžių lygiai taip pat „išplaukė“ jau su pagrobtąja (jos vardas Linda), o dar po kelių akimirų visi dingę „lėkštėje“, šviesos užgeso, spindulys išblėso ir nieko nebebuvo matyti. Tai yra bene vienintelis užregistruotas atvejis, kai pagrobimo liudininkų parodymai pripažinti autentiškais. Šiurpu. >

Sisteminiai sociologiniai tyrimai atskleidžia, kad dauguma amerikiečių *tiki, jog planetą nuolat lanko nedraugiškai nusiteikusios nežemiškos būtybės. Prieš keletą metų NSO entuziastų atliktos apklausos, kuriose dalyvavo tūkstančiai suaugusių amerikiečių, parodė, kad būtybės iš kitų pasaulių buvo pagrobusios 2 procentus JAV piliečių, daugelį jų net po kelis kartus. Klausimas, ar respondentą pagrobė ateiviai, tiesą sakant, tiesiogiai užduodamas nebuvo – rezultatai gauti remiantis abstrakčiais kriterijais ir laisva neįprastos individualios patirties interpretacija. Jei patikėsime šių apklausų išvadomis su sąlyga, kad statistinė tendencija galioja globaliuoju mastu, per visą Žemės rutulį susidarytų kone 150 milijonų žmonių! Vadinas, pagrobimai vyksta visur ir nuolat.*

Deja, pagrobimų realumu verčia suabejoti fenomeno genealogijoje glūdintys loginiai prieštaravimai. Jeigu mąstote gana kritiškai, juos pastebėti nėra sudėtinga. Pavyzdžiui, labai sunku suprasti, kaip nežemiškų civilizacijų atstovai, galintys įveikti milžiniškus atstumus kosmos, pereiti kiaurai sienas, sustabdyti laiką ir pan., nesugeba veikti visiškai slapta? Kodėl jie „išvalo“ pagrobtyjų atmintį taip, kad ji tuojau pat grąžinama per hipnozės seansą? Gal ufonautai nori, kad apie juos žinotume, tačiau ne viską, o tik truputį? Ir kodėl jų tyrimų instrumentai primena tuos, kuriuos galime rasti mūsų planetos medicinos klinikose? Kol nebuvome išradę lazerių, pilkieji atėjūnai įjautydavo skalpeliu; anksčiau pagrobtaįjį guldydavo po gremėzdišku rentgeno aparatu, dabar – atliekamas magnetinis rezonansas; iki XX amžiaus 9-ojo dešimtmečio tarpžvaigždinių laivų pilotai nesuprantamus ženklus į pieštuką panašiu daiktu išraitydavo užrašų knygelėje, vėliau ėmė baksnoti kompiuterio klaviatūrą, galiausiai – braukti liečiamuosius ekranus... „Pagrobtyjų“ pasakojimuose tarpžvaigždinių kosminių laivų vidus stebėtinai tiksliai atitinka žmonijos technologinio išsivystymo lygį, o per artimą kontaktą iš ateivių gauta informacija niekada nepranoksta to, ką jau žinome, ir įtartinai sutampa su „kontaktuotojo“ pažintiniu akiračiu bei išsilavinimu. Dažniausiai ateiviai kalba apie banalius, paprastus ir gerai žinomus dalykus. Lėkti tūkstančius ar net milijonus šviesmečių perspėti mus, kad branduoliniame kare nugalėtojų nebus, mūsų planetoje prasidėjo klimato kaita, o visos religijos iš tiesų moko to paties? Arba atvykėlių iš tolimųjų pasaulių perduodama žinia yra nepatikrinama,

1.

todėl primena kliedesius: atkeliavome iš septintojo matavimo, šiuo metu Žemėje mūsų yra keturiolika tūkstančių du šimtai penkiasdešimt vienas, bet esame nematomi; jūs lyderiams norime pasakyti, kad Jėzus iš tikrųjų kalbėjo apie išorinę energijos šaltinį, kurį siekia užvaldyti mėlynoji Mėnulio rasė; šio pranešimo svarbą suprasite pasiekę ketvirtąjį sąmoningumo laipsnį... Nepasiginčysi.

Kita vertus, privalome pripažinti klinikinių tyrimų rezultatus: daugelis „pagrobtyjų“ yra nuoširdžiai įsitikinę, kad jų patirtis – autentiška. Tačiau tai labai subjektyvus pagrobimų fenomeno aspektas.

Objektyviu požiūriu, nestandartinė patirtis ne visada turi vienareikšmių atitikmenų realybėje. Šiuolaikinis psichologijos mokslas įrodė, kad 10–25 procentai (!) eilinių sveikų žmonių dėl įvairių priežasčių – psichoaktyviųjų medžiagų poveikio, streso, emocinės krizės, miego sutrikimų – nors kartą gyvenime patiria ryškią haliucinaciją – mato vaizdus, girdi garsus, net užuodžia kvapą... Kai kuriais atvejais tai tampa transformuojančiais asmenybę įvykiais. Mokslininkai pastebėjo įdomų sutapimą: statistiškai ateiviai grobia žmones dažniausiai tada, kai šie yra beužmiega ar budinasi iš miego, t. y. tokiu momentu, kai sąmonė visiškai nefunkcionuoja, arba per ilgąs keliones automobiliu naktį, kai kyla gerai žinomas pavojus pasinerti į autohipnotinį transą.

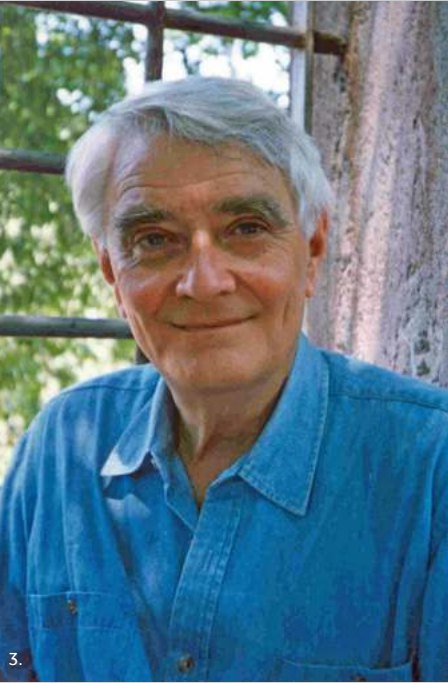
Taip pat daugybė sveikiausių žmonių gali patirti paplitusį, tačiau, deja, gerai neištyrinėtą klasikinio ateivių pagrobimo siužeto detalę primenantį psichologinį sindromą, vadinamą miego paralyžiumi,

1. Betty ir Barney Hillai vieni pirmųjų viešai prakalbo apie ne itin malonų susitikimą su atvykėliais iš kito pasaulio. Pasak sutuoktinių, prieš savo valią jie buvo paimti į tarpžvaigždinį erdvėlaivį.

2. „Skraidančiosios lėkštės“ pilotų, galbūt pagrobusių sutuoktinius Hillus, išvaizda buvo rekonstruota per regresinės hipnozės seansus.

Leidžiamas nuo 1920 m.

3.

3. JAV ufologas, pagrobimų fenomeno tyrinėtojas Buddas Hopkinsas teigė surinkęs nepaneigiamų įrodymų apie artimus mūsų planetos gyventojų kontaktus su ateiviais iš kosmoso.

4. XX a. 6-ojo dešimtmečio pabaigoje garsus psichologas, mąstytojas C. G. Jungas publikavo knygą apie NSO, kurioje reiškinių prigimtį aiškino psichoanalizės, kolektyvinės sąmonės ir archetipų teorijos požiūriu.

Viena populiariausių NSO sąmokslų teorijų teigia, kad 1947 metų vasarą netoli Rosvelio (JAV, Naujoji Meksika) sudužus ateivių kosminiam laivui kariškiams pavyko užmegzti kontaktą su išlikusiais gyvais ekipažo nariais. Po ilgų derybų tarp ateivių iš kosmoso ir JAV vyriausybės atstovų buvo sutarta atvykėlių rasei leisti šalies teritorijoje biologiniams eksperimentams reguliariai grobti žmones mainais už nežemiškas technologijas. Jos saugomos ir išbandomos, žinoma, visiškai slaptoje 51-ojoje zonoje (Area-51) Nevadoje. JAV prezidentas Johnas F. Kennedy buvo nužudytas už tai, kad nusprendė sulaužyti amžiną šalies vadovybės ateiviams duotą priesaiką ir šį sąmokslą viešai demaskuoti.

kuris dažniausiai patiriamas tarp visiško nugrimzdimo į miegą ir galutinio išsibudinimo. Šis nervų sistemos sutrikimas kelioms sekundėms ar minutėms gali sukelti neįtikėtiną nerimą, net panikos priepuolių, lydimų garsinių ir vaizdinių haliucinacijų. Nors ir trumpam sutrikęs, mūsų protas gali sukurti neįtikėtinus vidinių baimių ir išorės stereotipų sužadintus fantomus.

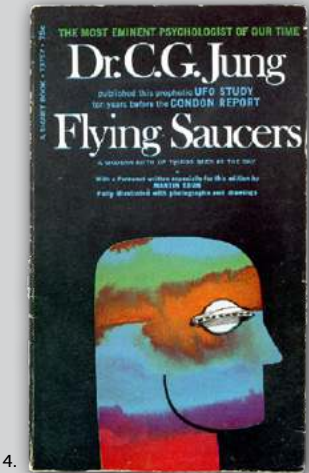
Pagrobimų reiškinių skeptikai taip pat ragina nepasikliauti regresine hipnoze, dėl kurios „pagrobtieji“ dažniausiai „prisimena“ savo potyrius – šis metodas nėra patikimas būdas atminčiai atgaivinti. Be tikrų prisiminimų, hipnozė dažnai sužadina vaizduotę, fantazijas, jų žaismą, ir nei pacientas, nei terapeutas nesugeba atskirti vienu nuo kitų. Tai, beje, įrodyta daugkartiniais eksperimentais. Taigi faktas, kad būdami užhipnotizuoti žmonės kartais pasakoja ateivių grobimo istorijas, nėra labai svarus ir įtikinantis.

Kai kurie NSO fenomeno tyrinėtojai objektyviu pagrobimų įrodymu įvardija tą aplinkybę, kad apie savo patirtį praneša visiškai skirtingo išsilavinimo, amžiaus, pasaulėžiūros ir, svarbiausia, tarpusavyje niekaip nesusiję žmonės, bet jų pasakojimai, kartais iki smulkmenų, pribloškiančiai panašūs. Šis argumentas nėra silpnas, ir skeptikams jis kelia nemenką rūpestį. Kontrargumentui jie pasinaudoja tyrimais nustatyta tendencija, kad „pagrobtieji“ dažnai vaikystėje yra patyrę trauminių įvykių, dėl ko labai sunku pasakyti, ar liguistos būsenos sukėlė regėjimus, ar sutrikimai atsirado po sukrečiančios pagrobimo patirties. Reikalus tas, kad psichoanalizės išstūmimo ir kompensacijų teorija skelbia: įvykiai išstumiami ir pamirštami norint išvengti stipraus fizinio ar emocinio skausmo ir tai yra esminis psichikos mechanizmas, padedantis juos išgyventi bei išlaikyti psichinę sveikatą. O kas, jei „pagrobtyjų“ patirtis tėra vaikystėje patirtų trauminių įvykių [smurtas, artimo žmogaus mirtis, fizinė trauma ir pan.] kompensacija? O tarpusavyje nesusijusių „pagrobtyjų“ išstūmimo ir kompensacijos mechanizmo sukurti siužetai apie kontaktą su ateiviais yra stulbinamai panašūs todėl, kad kompensacinės istorijos kūrybai sąmonė naudoja joje glūdintįs dominuojančias kultūrinės laikotarpio ideogramas, archetipinius vaizdinius, pavyzdžiui, spaudoje ir filmuose dominuojantį „žaliųjų“ ar „pilkujų“ žmogeliukų įvaizdį arba disko formos ateivių laivo įvaizdį ir t. t. Nėra ką ir šnekėti apie globaliuosius informacijos tinklus, kuriais žinios sklinda akimirksniu, todėl kiekvienas turi sąlygas sužinoti, kartais – net nesąmoningai, apie ateivius ir su jais susijusias istorijas.

Samprotavimai apie žmogaus sąmonės gelmėse slypinčių vaizdinių, lūkesčių ir baimių bei išorinės tikrovės sąveiką implikuoja įdomią pagrobimų fenomeno psichofizinės kilmės hipotezę. Ši hipotezė yra grindžiama šveicarų psichologo Carlo Gustavo Jungo archetipų bei kolektyvinės sąmonės teorija ir teigia, kad NSO yra realūs, tik įgyja mums suvokiamą pavidalą priklausomai nuo laikotarpio ir kultūros konteksto.

1959 metais C. G. Jungas išleido knygą „Skraidančios lėkštės: šiuolaikinis mitas apie danguje regimus objektus“, kurioje išdėstė nuomonę, kad NSO formos ir jų kitimai, humanoidai ir jų elgesys yra archetipinės logikos pasireiškimai, charakterizuojantys žmonių vidines būsenas. Archetipinius vaizdinius skatina tiek atskirų individų svajonės bei baimės, tiek socialiniai mitai ir legendos. Apibendrintai tarus, NSO fenomenas turi archetipinį pobūdį, o tai, ką mes vadiname ateiviais, yra tik tam tikromis sąlygomis atsiveriantis archetipinis pasaulis, suvokiamas mokslo ir technikos pažangos fone.

Eksplikavus šią mintį būtų galima tarti, kad nesimpatiskų ateivių vykdomi vadinamieji pagrobimai tėra socialinių fobijų, civilizaciją ištikusios prasmės krizės ir nepatenkinto saugumo poreikio mitologizuota projekcija realybėje. Panašu, kad amerikiečius labiau nei europiečius valdo užslėpti egzistencinio nerimo kompleksai. Tai labai simptomatiška: absoliuti dauguma „grobimo“ atvejų – JAV. Piktų „pilkujų maždaugių“ reiškinys vargiai išeina už amerikietiškos kultūros ribų. Gal C. G. Jungo hipotezė leidžia paaiškinti, kodėl amerikiečių liudijimuose ateiviai elgiasi agresyviai ir yra nusiteikę priešišškai, o europiečių, atvirkščiai – dažniausiai draugiški ir intelektualūs? Susilaikysime nuo apibendrinimų, bet mažų mažiausiai pastebėkime, kad kultūriniai-socialiniai ir psichologiniai veiksniai iš tiesų yra labai svarbūs, o pagrobimų fenomenas vis dar neturi vienareikšmio sprendinio. x

4.

11

Pagrindinis karštas gėrimas Kolumbijoje, be abejo, yra kava. Keisčiausia, kad pagal lietuvišką supratimą rasti geros kavos Bogotoje nėra lengva. Kolumbiečiai juokauja, kad geriausią kavą jie eksportuoja, o patys geria tai, kas lieka. Todėl dažnai, net tris kartus pakartojęs „negro negro negro“ (ispaniškai – juodos juodos juodos, sakai, tikėdamasis stiprios), gauni balzganą kavos gėrimą, kuriame lengvai įžiūri puodelio dugną. O jei dar nespėji pasakyti, kad be cukraus, tai pasaldinta bus kaip tariamas politiko rūpestis rinkėju.

Tada vienoje iš Bogotos kavinukių nusprendžiau paragauti arbatos. Vietoj arbatos man pasiūlė kažką, kas vadinasi „aromatica de frutas“. Ir tai buvo atradimas! Mėgstu paprastumą. Šypsauti į ūsą, kai užsieniečiai žavisi lietuvišku desertu „agurkas su medumi“. „Kaip paprasta ir skanu!“ – sako jie. „Ir kaip mes patys nesugalvojome!“ Aš patekau į panašią padėtį. Supratau tai, kai man atnešė „aromatica“. Tai šviežių mėtų lapeliai su įvairiais vaisiais, užpilti karštu vandeniu. Palaukus kelias minutes, stiklinė prisipildo visų įmanomų skonių ir sklinda nuostabus aromatas – nuo to kilęs ir pavadinimas.

Ši arbata lengvai pagaminama ir namie, ir prie laužo.

Keli „aromatica de frutas“ variantai.

1. Į stiklinę ar puodelį dedame šviežių mėtų lapelių, obuolių skiltelių, vynuogių, supjaustytų braškių. Arba šviežių mėtų lapelių, obuolių skiltelių, aviečių ir / ar gervuogių, pusės pasifloros minkštimo. Arba prie mėtų ir obuolių skiltelių dėkite, ką sugalvosite, pabandykite įvairius derinius [apelsinai, mandarinai, kriaušės, ananasai ir t. t.] ir sukurkite savą „aromatica de frutas“. Cukraus ar medaus dėkite arba nedėkite, kaip mėgstate. Man pasirodė pakankamai saldu ir be cukraus.
2. Sudėję ingredientus, užpilkite karštu, bet neverdančiu vandeniu ir prieš gerdami bei kabindami šaukšteliu leiskite gėrimui kelias minutes pastovėti ir išsiskleisti skoniams. x

KOLUMBIETIŠKA
ARBATA-KOMPOTAS
„AROMATICA DE
FRUTAS“

Tekstas – Vytaras Radzevičius
Nuotrauka – Vytaras Radzevičius

SVEIKINIMAI

Nuoširdžiausiai sveikiname seses ir brolius šaulius jubiliejų ir sukakčių progai! Šviesių dienų, prasmingų darbų!

Karininko Antano Juozapavičiaus (Alytaus apskr.) šaulių 1-oji rinktinė

Algirdas Bendaravičius – 60 metų
Tadas Murauskis – 40 metų

Vytauto Didžiojo šaulių (Kauno apskr.) 2-oji rinktinė

Anicetas Karvelis – 85 metai
Jonas Bajoras – 80 metų
Silvija Andrienė – 75 metai
Ina Vyšniauskė – 60 metų

Gen. Povilo Plechavičiaus (Šiaulių apskr.) šaulių 6-oji rinktinė

Jūratė Jonikaitė-Bilotienė – 40 metų

KRYŽIAŽODŽIO
ATSAKYMAI

Spalio mėnesio „Trimitė“ skelbto kryžiažodžio „Rudeninis“ atsakymai:

Vertikaliai.

1. Madagaskaras.
2. Gintaras.
3. Antalija.
4. Lempa.
5. Šakės.
6. Salatis.
7. Gongas.
8. Stepas.
9. Taukinė.
13. Santaka.
16. Karačis.
18. Kryžius.
19. Asenizacija.
20. Antarktida.
21. Everestas.
22. Istorikas.
23. Vynuogynas.
24. Doktorantai.
25. Indauja.
32. Krantinė.
39. Iberija.

41. Rietuvė.
44. Drugelis.
45. Akiduobė.
46. Kokas.
47. Skėtis.
48. Protas.
49. Sysas.
54. Lokys.

Horizontaliai.

2. Grapa.
7. Gintautas.
10. Palanga.
11. Lielupė.
14. Atrama.
15. Juanis.
17. Skara.
18. Kinšasa.
23. Vėdarai.
26. Vakaras.
27. Knyga.
28. Čadas.

UŽUOJAUTA

Mirus broliui šauliui, partizanui **Vincui Kubertavičiui**, nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

Vakarų (Jūros) šaulių 3-iosios rinktinės šauliai

12

29. Kentauras.
30. Produktai.
31. Laika.
33. Saulė.
34. Ara.
35. Rasa.
36. Kantata.
37. Sklypas.
38. „Vaga“.
40. Ona.
42. Briedis.
43. Skautai.
44. Daina.
46. Kortas.
48. Pirtis.
50. Begėdis.
51. Kojinės.
52. Motyvas.
53. Derlius.
55. Arina.
56. Krata.
57. Kiekybės.

KRYŽIAŽODIS „EGLUTĖ“

13

Sudarė – Kastytis V. Stumbrys

Nepamirškite nurodyti savo atgalinio adreso ir telefono numerio, nes vienas iš atsakusiųjų burtų būdu gaus prizą – unikalią 1 000 detalių dėlionę „Lietuvos kariai“. Sėkmės!

Atsakykite į kryžiažodžio klausimus ir siųskite atsakymus paštu iki gruodžio 15 dienos į „Trimito“ redakciją adresu:

Žurnalas „Trimitas“
Lietuvos šaulių sąjunga
Laisvės al. 34,
44240 Kaunas

VERTIKALIAI.

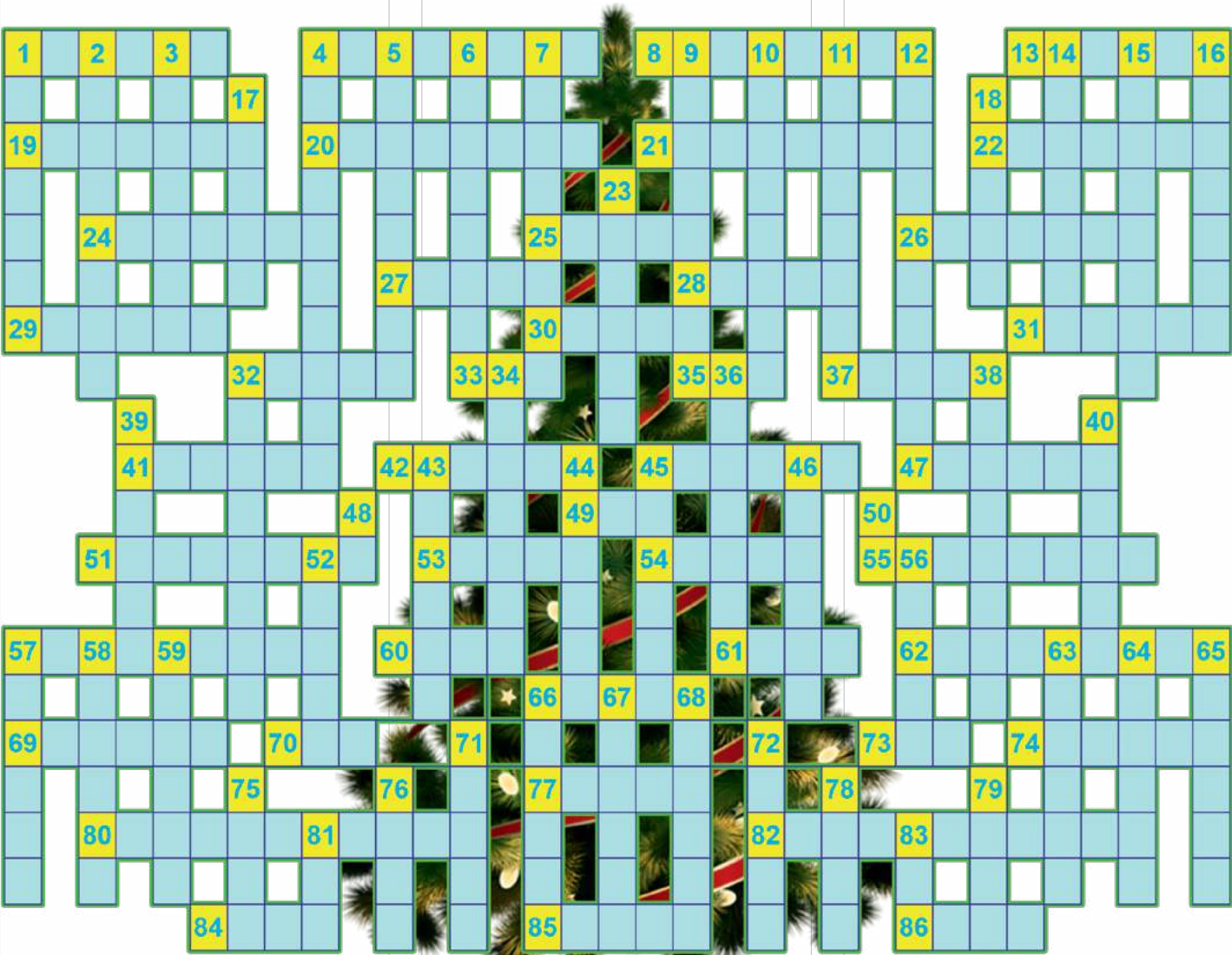
1. Geometrinis kūnas, kurį riboja sfera.
2. Rytų Prūsijoje, visai netoli Lietuvos, buvusiame dvare sukurta jojamųjų žirgų veislė.
3. Raseiniuose įsikūrusi bendrovė, siuvanti specializuotus drabužius.
4. Gruzinių savamokslis dailininkas, primityvistas – viena iš garsiausių Gruzijos asmenybių, žymi pasauliniu mastu.
5. Žmogus, propaguojantis nuogo kūno kultą.
6. Kauno „Žalgirio“ ir Lietuvos nacionalinės rinktinės krepšininkas.
7. Tropinis vaisius, kurį anglai kažkodėl vadina „pušies obuoliu“.
9. Biblinis personažas, laikomas senovės žydų patriarchu, žydų tautos protėviu.
10. Augalai, dengiantys žemės paviršių.
11. Ką nors išradusi moteris.
12. Pagrindinė karalystės ar kunigaikštystės pilis (sostinė).
14. Europos valstybė – „batas“.
15. Kūrinį dainuojantis arba grojantis vienas atlikėjas.
16. Senovės žemaičių bičių deivė, šeimos gausintoja, ištekančių ir neščių moterų globėja.
17. Trečiasis pagal dydį Japonijos miestas Honšiū saloje.
18. Norvegijos sostinė.
23. Anabaptistų krikščionių bendruomenė, kuri gyvena JAV ir Kanados Ontarijo provincijoje pagal griežtas taisykles, kurių dalis perimta iš paraidžiui interpretuojamos Biblijos, kita dalis sukurta pačių bendruomenių ir lydima paaiškinimų, kodėl draudžiamas elgesys nepriimtinas.
32. Miestas Pietų Ispanijoje, Andalūzijos regiono administracinis centras.
34. Sceninis muzikinis veikalas, žaismingo siužeto vaidinimas su muzika ir šokiais.
36. Matavimo vienetas, skirtas išmatuoti šlifuočių juvelyrinių dirbinių ir brangakmenių svorį.
38. Pigmentas, suteikiantis juodą spalvą dažams ar tušui, sudarytas iš mikroskopinių anglies dalelių.
39. Miestas Akmenės rajone, 12 km į pietvakarius nuo Naujosios Akmenės, Dabikinės dešiniajame krante.
40. Valstybė prie Baltijos jūros.
43. Induistų tikėjime – dievo Višnu žmona.
44. Graikijos sostinė.
45. Upė Šiaurės Lietuvoje, tekanti Pasvalio ir Biržų rajone; Mūšos dešinysis intakas.
46. Arabų kilmės vyras.
48. Egiptiečių Saulės dievas.

50. Madagaskaro dviejų raidžių kodas pagal ISO 3166-1 standartą.
52. Miestas šiaurinėje Latvijos dalyje, Vidžemėje, vaizdingose apylinkėse, Gaujos upės kairiajame krante.
56. Senoji lietuvių vasaros saulėgrįžos šventė.
57. Gyvulio nugarkaulis ties sprandu, gūbrys, gogas.
58. Valstybė Centrinėje Afrikoje, vadinamajame Didžiųjų Ežerų regione, dažnai vadinama „Tūkstančio kalvų šalimi“.
59. Saiko jutimas, mokėjimas tinkamai elgtis.
63. Finansų įstaiga, teikianti finansines paslaugas (renkanti indėlius ir išduodanti paskolas) pagal valstybės suteiktą licenciją.
64. Viena pagrindinių [greta erdvės] materijos egzistavimo formų, pasireiškiančių materialių objektų egzistavimo trukme, jų būsenų kaitos nuoseklumu.
65. Nuosėdinė uoliena, sudaryta iš nuotrupinių dalelių, be kurios neįsivaizduotumėte Palangos (ne J. Basanavičiaus gatvė).
66. Šarvuota vikšrinė [rečiau ratinė] kovos mašina, kuriai būdinga šarvuotė, sukiojamas šarvuotasis bokštas su ginkluote.
67. XX amžiuje įkurta ir daugiausia Lietuvoje veikianti neopagoniškoji religinė bendrija.
68. Moteris ar mergina nesupyks, jei pavadinsite ją šiuo grakščiu elniniu šeimos žinduoliu.
71. Viršinininkas.
72. Spalva panašus į kranklį, bet už jį gerokai mažesnis varninių šeimos paukštis.
75. Kupranugarinių šeimos porakanopis žinduolis, Pietų Amerikoje naudojamas kaip nešulinis gyvulys, taip pat auginamas mėsai ir vilnai.
76. Kūno „aukštis“.
78. Atviras tarpas, skylė, įėjimas.
79. Minkštas baldas.
81. Natūrali vandens tėkmė, tekanti pastovia pačios išgraužta vaga.
83. Lietuvos muzikinė grupė, susikūrusi 1993 metais Vilniuje (visas pavadinimas – Žertva Ant Smūgio).

HORIZONTALIAI.

1. Pagrindinė miesto savivaldybės įstaiga ir pastatas, municipaliteto arba magistrato narių susirinkimo bei savivaldybės administracijos tarnautojų darbo vieta.
4. Gamtos ir kultūros vertybė – akmuo, gulintis Anykščių šilelio kraštovaizdžio draustinyje.
8. Valdovo titulas.

13. Indas, kuriame grūstuvu smulkinamos įvairios kietos ir nelabai kietos medžiagos.
19. Ūkinis pastatas gyvuliams laikyti.
20. Buvęs NBA krepšininkas, 5 kartus tapęs NBA čempionu [1989–1990, 1996–1998] (su Detroito „Pistons“ ir su Čikago „Bulls“).
21. Rojaus antipodas.
22. Mašina kam nors apdirbti ar gaminti.
24. Avies jauniklis.
25. Vidaus organuose susidariusios druskos kristalas.
26. Lietuvių choro dirigentas, pedagogas, kompozitorius (nuo 1965 metų visų respublikinių dainų švenčių ir chorų sąskrydžių vyr. dirigentas).
27. Švedų dramaturgo Augusto Strindbergo pjesė (pastatyta ir Lietuvos teatruose).
28. Prisirišimo, atsidavimo kam nors, stipraus traukimo prie kito asmens jausmas.
29. „G&G Sindikatas“ narys, nacionalinių ekspedicijų dalyvis.
30. Pirmasis Didžiąjai Lietuvai skirtas spausdintas mėnesinis visuomeninis, politinis ir literatūrinis žurnalas lietuvių kalba.
31. Centrinės Amerikos valstybė, labiausiai žinoma dėl laivybos kanalo, jungiančio Ramųjį ir Atlanto vandenynus.
32. Vokiečių detektyvinis serialas, rodytas per LRT.
33. Nelaimės signalas.
35. Muzikos stilius, kilęs iš Jamaikos, kuris jungia tradicinius mento ir kalipso elementus su JAV džiazo ir ritmenbliuzo garsais [žinomiausios grupės – „Madness“, „No Doubt“].
37. Viršutinė bato dalis, apimanti čiurną ir blauzdą.
41. Vieno senoviškiausių amatų, kurio esmė yra daiktų kalimas iš metalų, atstovas.
42. Graikų mitologinės būtybės – pusiau moterys, pusiau žuvys, kitaip žinomos kaip undinės.
43. Samdomas namų darbininkas, atliekantis įvairius šeimininko nurodomus darbus, jam patarnaujantis.
47. Pastato dalis, skirta apsaugoti patalpas nuo kritulių ar kito išorės poveikio.
49. Arbatą [angliškai].
51. Naktinis klubas Vilniaus senamiestyje.
53. Medyje išpuvusi skylė, uoksa.
54. Automobilį ir sunkvežimį gamintoja, įkurta Čekijoje 1850 metais, antra seniausia automobilį gamintoja pasaulyje po „Peugeot“.
55. Artistiškai verkiantis seimūnas.
57. Burtininkas kitaip.
60. Voragyvių būrio atstovė, platinanti pavojingas ligas.

61. Švedijos kompanija, pastaruoju metu gaminanti karinius naikintuvus, nors ne taip seniai buvo gerai žinoma ir automobilių gamybos srityje.
62. Pasvaras, pririštas prie siūlo statmenai krypčiai nustatyti.
66. Specialiai įrengta uždara arba pusiau uždara patalpa su šaudymo pozicijomis, pritaikytomis saugiai šaudyti į mokomuosius taikinius.
69. Gera daiktų padėtis, atitinkanti tam tikrus reikalavimus, sujaukimo, nešvaros nebuvimas.

70. Tarptautinė banglentininkų asociacija [oficiali santrumpa].
73. Aščio rankena.
74. Lietuviško šaldytuvo pavadinimas.
77. Pragarai, be kurių – negerai.
80. Pjesių rašytojas.
82. Miestelis Kauno rajone, šalia „Via Baltica“ magistralės.
84. Naminis gyvūnas, FB žvaigždė.
85. Kaitinimu gaunama derva, degutas.
86. Jachtų klasė, nuo 1932 iki 2016 metų buvusi olimpine. x

JUOZAS JAKAVONIS-TIGRAS
Partizanas

„Man Tėvynė yra atsakomybė už
šeimą, artimuosius ir bendražygius.
Tai kasdienė kova už vertybes ir laisvę.“
Prisijunk ir tu! Tapk šauliu — apgink Tėvynę!

www.tapksauliu.lt